

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทูทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร จากตัวอย่างเป็นจำนวน 232 คน เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะเสนอผลของการวิจัย ออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. ระดับทุนทางสังคม
3. ระดับการมีส่วนร่วม
4. ความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ ศาสนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สถานะในครอบครัว ลักษณะของครอบครัว อาชีพ ระยะเวลาที่ใช้ในการประกอบอาชีพ(ต่อวัน) พื้นที่ที่ใช้ในการทำการเกษตรกรรม รายได้ และกิจกรรมต่างๆ ที่ทำในแต่ละวัน โดยมีผลจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 232 คน ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตาราง 5 แสดงความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (n = 232)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	141	60.8
หญิง	91	39.2
อายุ		
20-30ปี	12	5.2
31-40ปี	45	19.4
41-50ปี	78	33.6
51-60ปี	70	30.2
>60ปี ขึ้นไป	27	11.6
การศึกษา		
ไม่ได้เรียน	3	1.3
ประถมศึกษา	103	44.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	71	30.6
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	52	22.4
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	3	1.3
สถานะ		
โสด	15	6.5
แต่งงาน	203	87.5
หย่าร้าง	7	3.0
หม้าย	7	3.0
ศาสนา		
พุทธ	232	100.0

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (n = 232)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่		
1-10ปี	6	2.6
11-20ปี	10	4.3
21-30ปี	16	6.9
31-40ปี	46	19.8
41-50ปี	74	31.9
51-60ปี	58	25.0
>61ปี	22	9.5
สถานะในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	127	54.7
คู่สมรส	83	35.8
บุตรของหัวหน้าครอบครัว	20	8.6
ผู้อาศัย	2	0.9
อาชีพ		
เกษตรกร	220	94.8
รับจ้าง	4	1.7
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	8	3.4
ระยะเวลาที่ใช้ในการประกอบอาชีพต่อวัน		
1-3 ชม.	35	15.1
4-6 ชม	105	45.3
7-10 ชม.	92	39.7

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (n = 232)	ร้อยละ
พื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร		
น้อยกว่า 10 ไร่	9	3.9
11-20 ไร่	50	21.6
21-30 ไร่	68	29.3
31-40 ไร่	28	12.1
41-50 ไร่	31	13.4
มากกว่า 51 ไร่ขึ้นไป	46	19.8
รายได้โดยประมาณต่อเดือน*		
น้อยกว่า 10,000 บาท	4	1.7
10,001-15,000 บาท	39	16.8
15,001-20,000 บาท	65	28.0
20,001-25,000 บาท	50	21.6
25,000-30,000 บาท	42	18.1
มากกว่า 30,001 บาทขึ้นไป	32	13.8

จากตาราง 5 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชายร้อยละ 60.8 เพศหญิงร้อยละ 39.2 (ดูภาพ 7 ประกอบ) ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 33.6 ช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 30.2 ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 19.4 ช่วงอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 11.6 และช่วงอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 5.2 (ดูภาพ 8 ประกอบ)

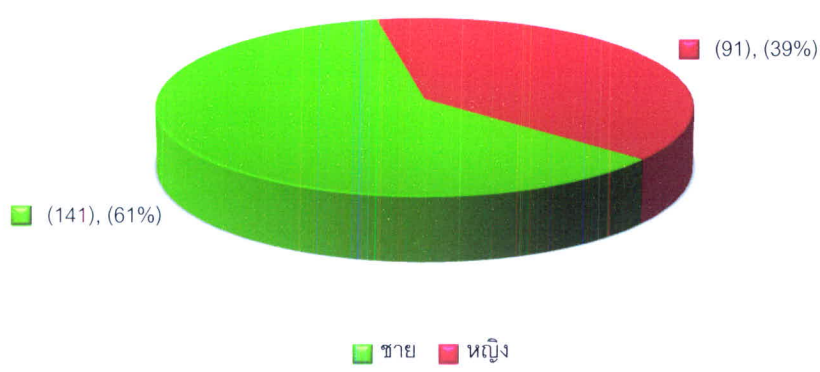
การศึกษาล้วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 44.4 ตามด้วยมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 30.6 และ 22.4 ตามลำดับ และมีผู้ที่ไม่ได้เข้าเรียนเท่ากับผู้ที่จบปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 1.3 (ดูภาพ 9 ประกอบ) สถานะแต่งงานมีจำนวนมากถึง 87.5 ตามด้วยโสด ร้อยละ 6.5 หย่าร้างและหม้าย มีจำนวนเท่ากัน ที่ร้อยละ 3.0 (ดูภาพ 10 ประกอบ) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (ดูภาพ 11 ประกอบ)

กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในพื้นที่อบต.หัวดง อ.เมือง จ.พิจิตร เป็นระยะเวลา 41-50 ปี ร้อยละ 31.9 รองลงมาคือ 51-60 ปี, 31-40 ปี, มากกว่า 60 ปี, 21-30 ปี, 11-20 ปี และน้อยกว่า

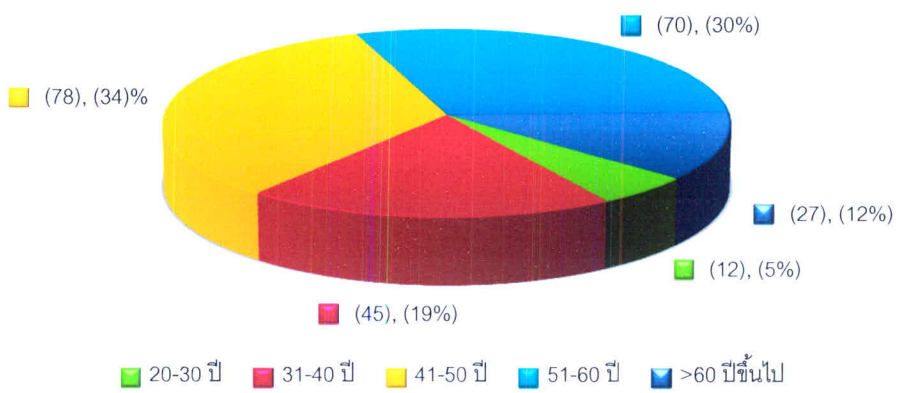
10 ปี ร้อยละ 25.0, 19.8, 9.5, 6.9, 4.3, และ 2.6 ตามลำดับ (ดูภาพ 12 ประกอบ) สถานะในครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่ในสถานะหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 54.7 รองลงมาคือคู่สมรส, บุตรของหัวหน้าครอบครัว และผู้อาศัย ร้อยละ 35.8, 8.6 และ 0.9 ตามลำดับ (ดูภาพ 13 ประกอบ) มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 94.8 ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ร้อยละ 3.4 รับจ้าง ร้อยละ 1.7 (ดูภาพ 14 ประกอบ) โดยมากใช้ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ 4-6 ชั่วโมง ร้อยละ 45.3 ตามด้วย 7-10 ชั่วโมง 39.7 และ 1-3 ชั่วโมง ร้อยละ 15.1 (ดูภาพ 15 ประกอบ)

กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมส่วนมากอยู่ที่ 21-30 ไร่ ร้อยละ 29.3 รองลงมาคือ 11-20 ไร่ ร้อยละ 21.6 ตามด้วยมากกว่า 51 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 19.8 มีพื้นที่ 41-50 ไร่ ร้อยละ 13.4 มีพื้นที่ 31-40 ไร่ ร้อยละ 12.1 น้อยที่สุดคือมีพื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่ลงไป ร้อยละ 3.9 (ดูภาพ 16 ประกอบ) รายได้ต่อเดือนโดยประมาณจะอยู่ที่ 15,001-20,000 บาท เป็นส่วนมาก ร้อยละ 28.0 รองลงมาคือ 20,001-25,000 บาท ร้อยละ 21.6 น้อยที่สุดคือน้อยกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 1.7 (ดูภาพ 17 ประกอบ)

จากข้อมูลลักษณะพื้นฐานบุคคลที่ได้ พบว่าสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรนั้นมีข้อมูลที่น่าสนใจคือ เพศของกลุ่มตัวอย่างที่พบว่า มีเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งจะตรงกันข้ามกับจำนวนประชากรในระดับประเทศซึ่งมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.) แต่จะมีความสอดคล้องกับสถานะในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่พบว่าเป็นหัวหน้าครอบครัวถึงร้อยละ 54.7 ซึ่งตามแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยโดยทั่วไปแล้วเพศชายมักจะเป็นผู้นำครอบครัว ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนมากมีรายได้ประมาณ 15,001-20,000 บาท (ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการหาค่าเฉลี่ยของเงินที่กลุ่มตัวอย่าง คาดว่าจะได้รับในแต่ละครั้งของการขายผลผลิตทางการเกษตร) สอดคล้องกับรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของจังหวัดพิจิตร (พ.ศ. 2554) ซึ่งอยู่ที่ 18,130 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.) กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ทำการเกษตรส่วนมากอยู่ที่ 11-30 ไร่ สอดคล้องกับการถือครองเนื้อที่ทำการเกษตร จำแนกตามลักษณะการดำเนินงาน และขนาดเนื้อที่ถือครองทั้งสิ้น ทว่าราชอาณาจักร พ.ศ.2551 โดยกลุ่มที่เพาะปลูกพืชผักจะมีที่ดินทำการเกษตรกรรม ประมาณ 10-39 ไร่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

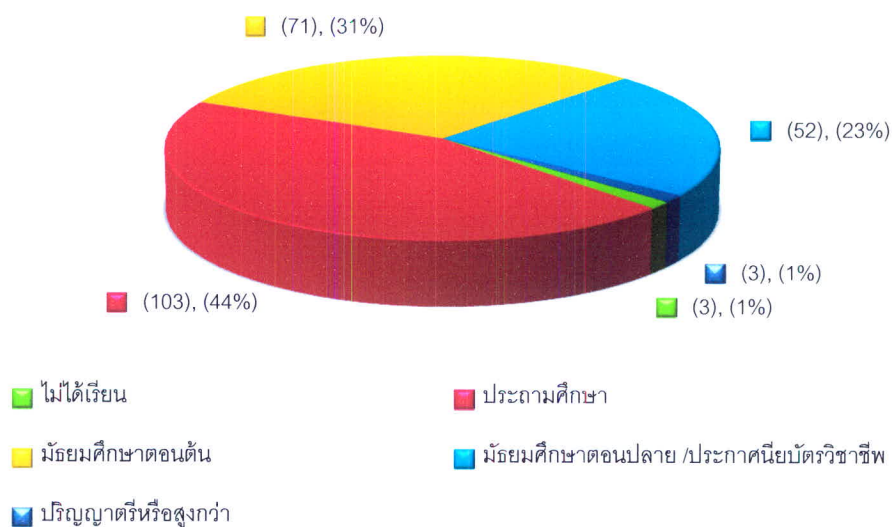

ภาพ 7 แผนภูมิวงกลมแสดงเพศของกลุ่มตัวอย่าง*

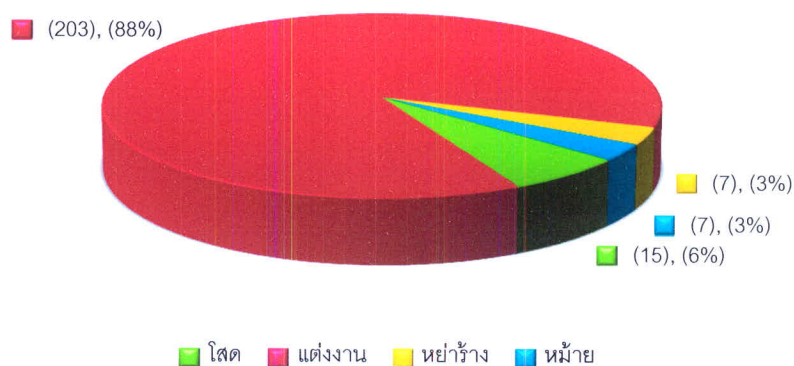

ภาพ 8 แผนภูมิวงกลมแสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

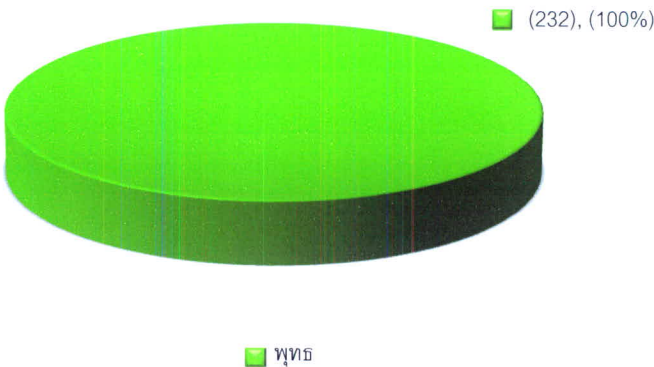
หมายเหตุ: *การอ่านค่าของตัวเลขที่แสดงในแผนภูมิวงกลมคือ (จำนวนตัวอย่าง), (เปอร์เซ็นต์) เช่น (141), (61%) หมายความว่า มีตัวอย่าง 141 คน คิดเป็น 61% โดยจะให้การอ่านค่านี้ในแผนภูมิวงกลมทั้งหมด

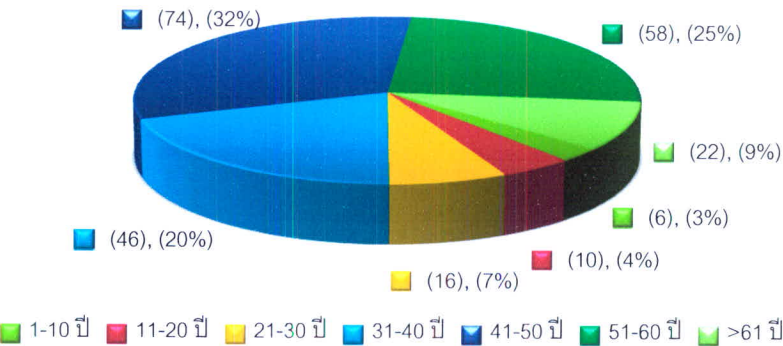
ภาพ 9 แผนภูมิวงกลมแสดงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

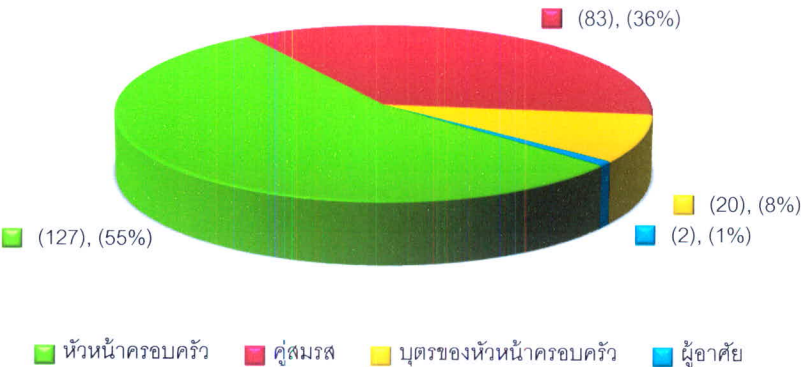
ภาพ 10 แผนภูมิวงกลมแสดงระดับสถานะภาพของกลุ่มตัวอย่าง

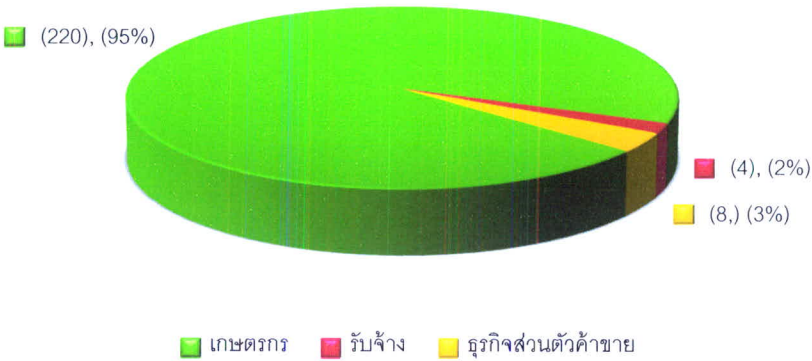
ภาพ 11 แผนภูมิวงกลมแสดงศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง

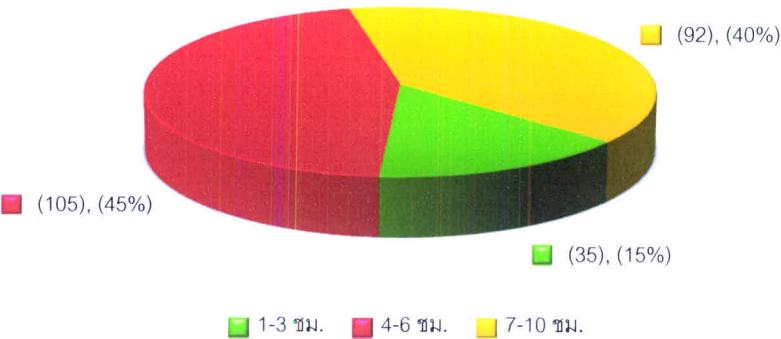
ภาพ 12 แผนภูมิวงกลมแสดงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อบต.หัวดวง อ.เมือง จ.พิจิตร ของกลุ่มตัวอย่าง

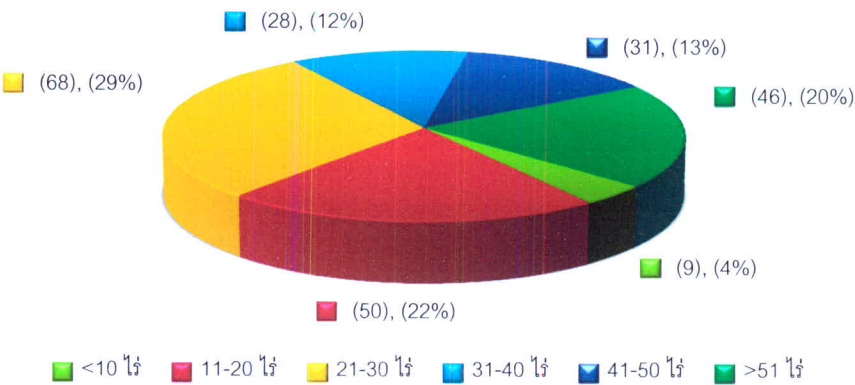
ภาพ 13 แผนภูมิวงกลมแสดงสถานะภาพในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง

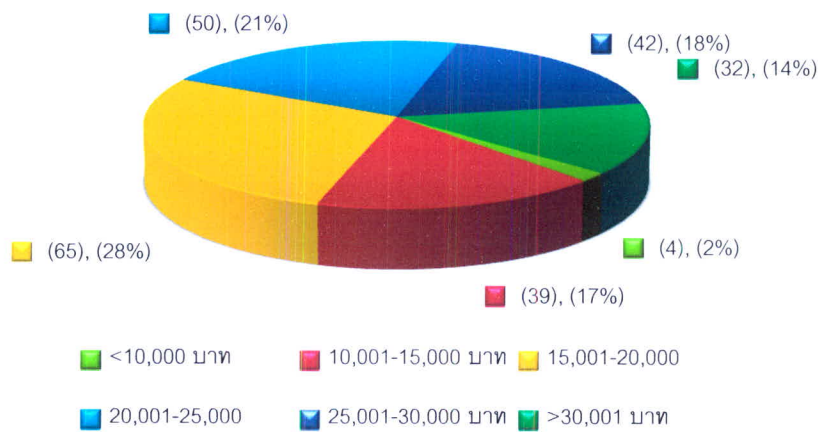
ภาพ 14 แผนภูมิวงกลมแสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพ 15 แผนภูมิวงกลมแสดงระยะเวลาในการประกอบอาชีพต่อวันของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพ 16 แผนภูมิวงกลมแสดงระยะเวลาพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตรกรรมของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพ 17 แผนภูมิวงกลมแสดงรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 6 แสดงความถี่ของตัวอย่างต่อการทำกิจกรรมในแต่ละวัน

กิจกรรม	ระยะเวลา (ชั่วโมง(ชม.))							ไม่ได้ทำ
	1	2	3	4	5	6	ไม่แน่ใจ	
1. ดูโทรทัศน์เพื่อเพิ่มความรู้ (เช่น รายการข่าว สารคดี)	9	30	30	11	9	1	142	0
2. ดูโทรทัศน์เพื่อความบันเทิง (เช่นละคร เกมโชว์)	17	28	12	4	3	0	151	17
3. ฟังเพลง/ ฟังวิทยุ	14	13	4	0	1	0	142	58
4. อ่านหนังสือพิมพ์	21	1	0	0	0	0	111	99
5. พักผ่อน	4	7	19	4	0	0	162	36
6. พูดคุย/ดูแล/ให้คำปรึกษาสมาชิกในครอบครัว	7	4	4	0	0	0	128	89
7. ทำงานอดิเรก เช่น งานฝีมือ ปลูกต้นไม้	9	9	1	1	0	0	103	109
8. เยี่ยมเยียน/พูดคุย กับญาติ/เพื่อนบ้าน	9	4	0	1	0	0	142	76
9.กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา/ พิธีกรรม	10	2	0	0	0	0	115	105
10.ทำงานอาสาสมัคร	1	4	1	0	0	0	111	115
11. ทำความสะอาดบ้าน	18	7	2	0	0	0	124	81

จากตาราง 6 กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างนิยมทำมากที่สุด คือ ทุกคนทำกิจกรรมดูโทรทัศน์เพื่อเพิ่มความรู้ (มีผู้ไม่ทำกิจกรรมนี้ 0 คน) เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรม พบว่ามีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 6 ชม. 1 คน รองลงมาคือ 5 ชม. 9 คน, 4 ชม. 11 คน, 3 ชม. 30 คน,

2 ชม. 30 คน และ 1 ชม. 9 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 142 คน

รองลงมาคือ ดูโทรทัศน์เพื่อความบันเทิง มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 17 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 5 ชม. 3 คน รองลงมาคือ 4 ชม. 4 คน, 3 ชม. 12 คน, 2 ชม. 28 คน, และ 1 ชม. 17 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 151 คน

กิจกรรมต่อมาคือ พักผ่อน มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 36 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 4 ชม. 4 คน รองลงมาคือ 3 ชม. 19 คน, 2 ชม. 7 คน, และ 1 ชม. 4 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 162 คน

กิจกรรมต่อมาคือ ฟังเพลง/ฟังวิทยุ มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 58 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 5 ชม. 1 คน รองลงมาคือ 3 ชม. 4 คน, 2 ชม. 13 คน, และ 1 ชม. 14 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 142 คน

กิจกรรมต่อมาคือ เยี่ยมเยียน/พุดคุย กับญาติ/เพื่อนบ้าน มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 76 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 4 ชม. 1 คน รองลงมาคือ 2 ชม. 13 คน, และ 1 ชม. 11 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 142 คน

กิจกรรมต่อมาคือ ทำความสะอาดบ้าน มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 81 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 3 ชม. 2 คน รองลงมาคือ 2 ชม. 7 คน, และ 1 ชม. 18 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 124 คน

กิจกรรมต่อมาคือ พุดคุย/ดูแล/ให้คำปรึกษาสมาชิกในครอบครัว มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 89 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 3 ชม. 4 คน รองลงมาคือ 2 ชม. 4 คน, และ 1 ชม. 7 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 128 คน

กิจกรรมต่อมาคือ อ่านหนังสือพิมพ์ มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 99 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 2 ชม. 1 คน รองลงมาคือ 1 ชม. 21 คน, นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 111 คน

กิจกรรมต่อมาคือ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา/พิธีกรรมต่างๆ มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 105 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 2 ชม. 2 คน รองลงมาคือ 1 ชม. 10 คน, นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 115 คน

กิจกรรมต่อมาคือ ทำงานอดิเรก มีตัวอย่างที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ 109 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 4 ชม. 1 คน รองลงมาคือ 3 ชม. 1 คน, 2 ชม. 9 คน, และ 1 ชม. 9 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 103 คน

และกิจกรรมที่มีตัวอย่างทำน้อยที่สุดคือ ทำงานอาสาสมัครเป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างนิยมทำน้อยที่สุด ซึ่งมีผู้ที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ถึง 124 คน เมื่อพิจารณาตามระยะเวลาที่ทำกิจกรรมพบว่า มีการทำกิจกรรมนี้มากที่สุด 3 ชม. 1 คน รองลงมาคือ 2 ชม. 4 คน, และ 1 ชม. 1 คน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจว่าใช้ระยะเวลาเท่าใดในการทำกิจกรรมนี้ 103 คน

เมื่อได้ผลการวิจัยของลักษณะปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยจะแสดงผลของระดับทุนทางสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านเครือข่ายชุมชน 2) ด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน และ 3) ด้านความไว้วางใจ

ระดับทุนทางสังคม

จากที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ว่าองค์ประกอบของทุนทางสังคมที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษานั้น แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ เครือข่ายชุมชน บรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน และความไว้วางใจ และแบ่งระดับทุนทางสังคมเป็น 3 ระดับคือ ต่ำ ปานกลาง และสูง ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. ด้านเครือข่ายชุมชน

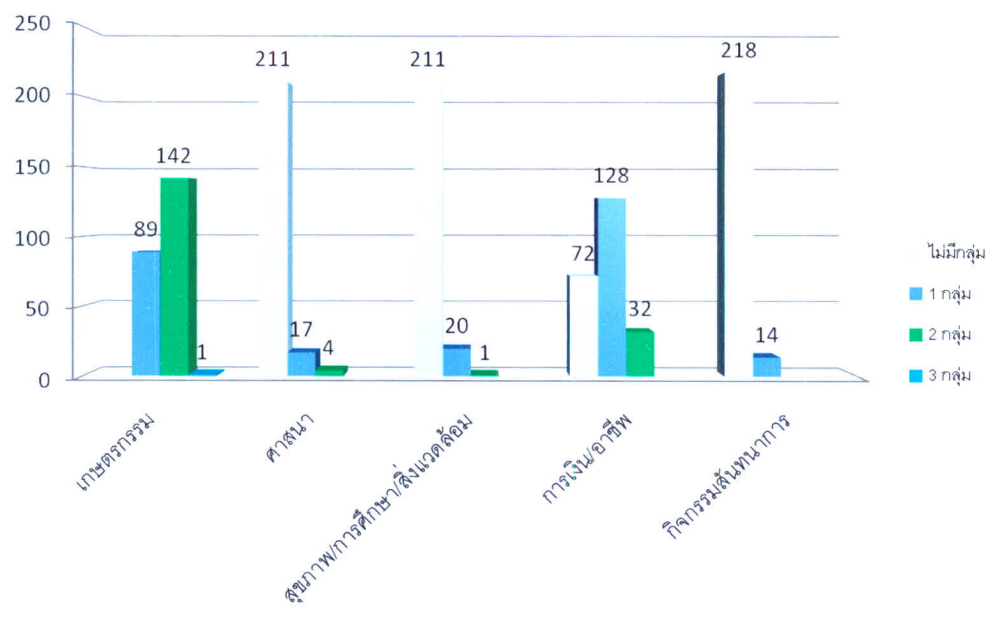
จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยจะอธิบายถึงจำนวนกลุ่มที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่ม เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมที่ทำในกลุ่ม และลักษณะของการร่วมงานภายในกลุ่ม

ตาราง 7 แสดงจำนวนตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มในแต่ละประเภท และจำนวนกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิก

ประเภท กลุ่ม*	จำนวนตัวอย่างที่ เข้าร่วมกลุ่ม		จำนวนกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิก							
			0		1		2		3	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	232	100.0	0	0	89	38.4	142	61.2	1	0.4
2	31	9.0	211	90.9	17	7.3	4	1.7	0	0
3	31	9.0	211	90.9	20	8.6	1	0.4	0	0
4	160	69.0	72	31.0	128	55.2	32	13.8	0	0
5	14	6.0	218	94.0	14	6.0	0	0	0	0

หมายเหตุ: *ประเภทกลุ่ม 1.กลุ่มที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม 2. กลุ่มที่เกี่ยวกับศาสนา
3. กลุ่มที่เกี่ยวกับสุขภาพ/สิ่งแวดล้อม/การศึกษา 4. กลุ่มที่เกี่ยวกับการเงินและ
อาชีพ 5. กลุ่มที่เกี่ยวกับกิจกรรมสันทนาการ

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม มีตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มมากที่สุด
จำนวน 232 คน ร้อยละ100 เนื่องจากตัวอย่างที่ต้องการศึกษานั้น คือสมาชิกกลุ่มผู้นำฯ
จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างทุกคนอยู่ในกลุ่มที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม รองลงมาคือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ
การเงินและอาชีพจำนวน 160 คน ร้อยละ 69 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ
สุขภาพ/การศึกษา/สิ่งแวดล้อมมีตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มเท่ากันกลุ่มละ 31 คน ร้อยละ 9 ส่วนลำดับ
สุดท้ายที่มีตัวอย่างเข้าร่วมน้อยที่สุดคือกลุ่มที่เกี่ยวกับกิจกรรมสันทนาการจำนวน 14 คน ร้อยละ 6
(ดูภาพ 18 ประกอบ)

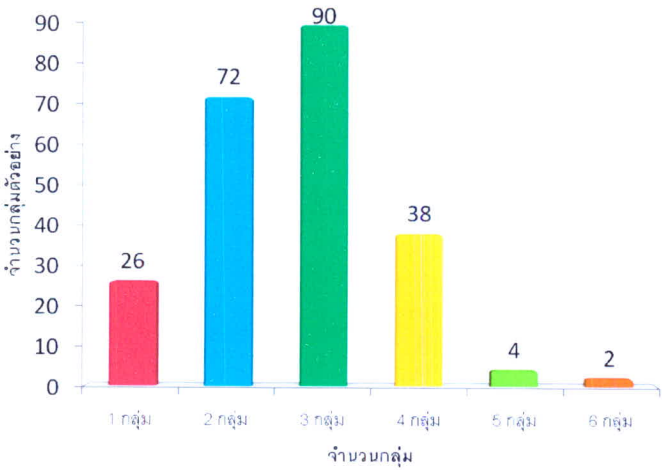

ภาพ 18 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนกลุ่มที่ตัวอย่างเข้าร่วมเป็นสมาชิก
แยกเป็นรายประเภท

ตาราง 8 แสดงความถี่ของจำนวนกลุ่มที่สมาชิกกลุ่มสูบน้ำเข้าเป็นสมาชิก

จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
1	26	11.2
2	72	31.0
3	90	38.8
4	38	16.4
5	4	1.7
6	2	0.9
รวม	232	100.0

จากตาราง 8 ความถี่ของจำนวนกลุ่มที่ตัวอย่างเข้าร่วมเป็นสมาชิกส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มจำนวน 3 กลุ่ม 90 คน ร้อยละ 38.8 รองลงมาเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม 2 กลุ่ม 72 คน ร้อยละ 31 คน เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม 4 กลุ่ม 38 คน ร้อยละ 16.4 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม 1 กลุ่ม เป็นจำนวน 26 คน ร้อยละ 11.2 เข้าร่วมเป็นสมาชิก 5 กลุ่ม เป็นจำนวน 4 คน ร้อยละ 1.7 เข้าร่วมเป็นสมาชิก 6 กลุ่ม จำนวน 2 คน ร้อยละ 0.9 (ดูภาพ 19 ประกอบ)

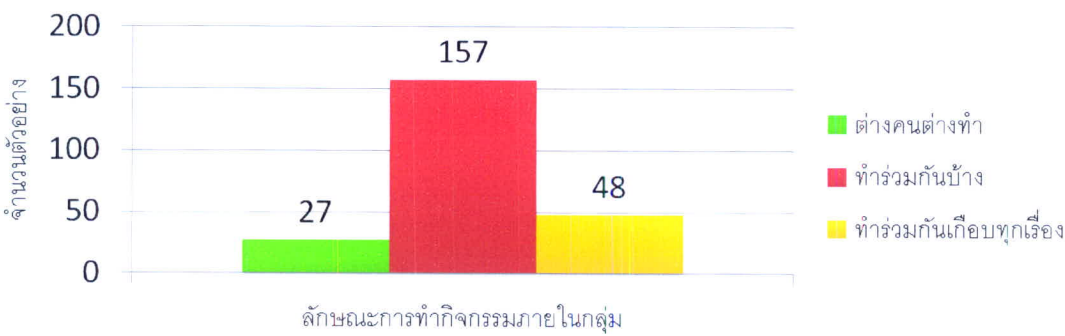

ภาพ 19 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิก

ตาราง 9 แสดงลักษณะการร่วมงานภายในกลุ่มโดยรวม

การร่วมงานภายในกลุ่มโดยรวม	n	%
ต่างคนต่างทำ	27	11.6
ร่วมกันทำงานเป็นบางอย่าง	157	67.7
ร่วมกันทำงานแทบทุกครั้ง	48	20.7

จากตาราง 9 โดยส่วนมากการร่วมงานภายในกลุ่มโดยรวมมักจะทำกิจกรรมร่วมกันเป็นบางอย่างจำนวน 157คน ร้อยละ 67.7 รองลงมาคือร่วมกันทำงานแทบทุกครั้งจำนวน 48 คน ร้อยละ 20.7 และต่างคนต่างทำจำนวน 27 คนร้อยละ 11.6 (ดูภาพ 20 ประกอบ)

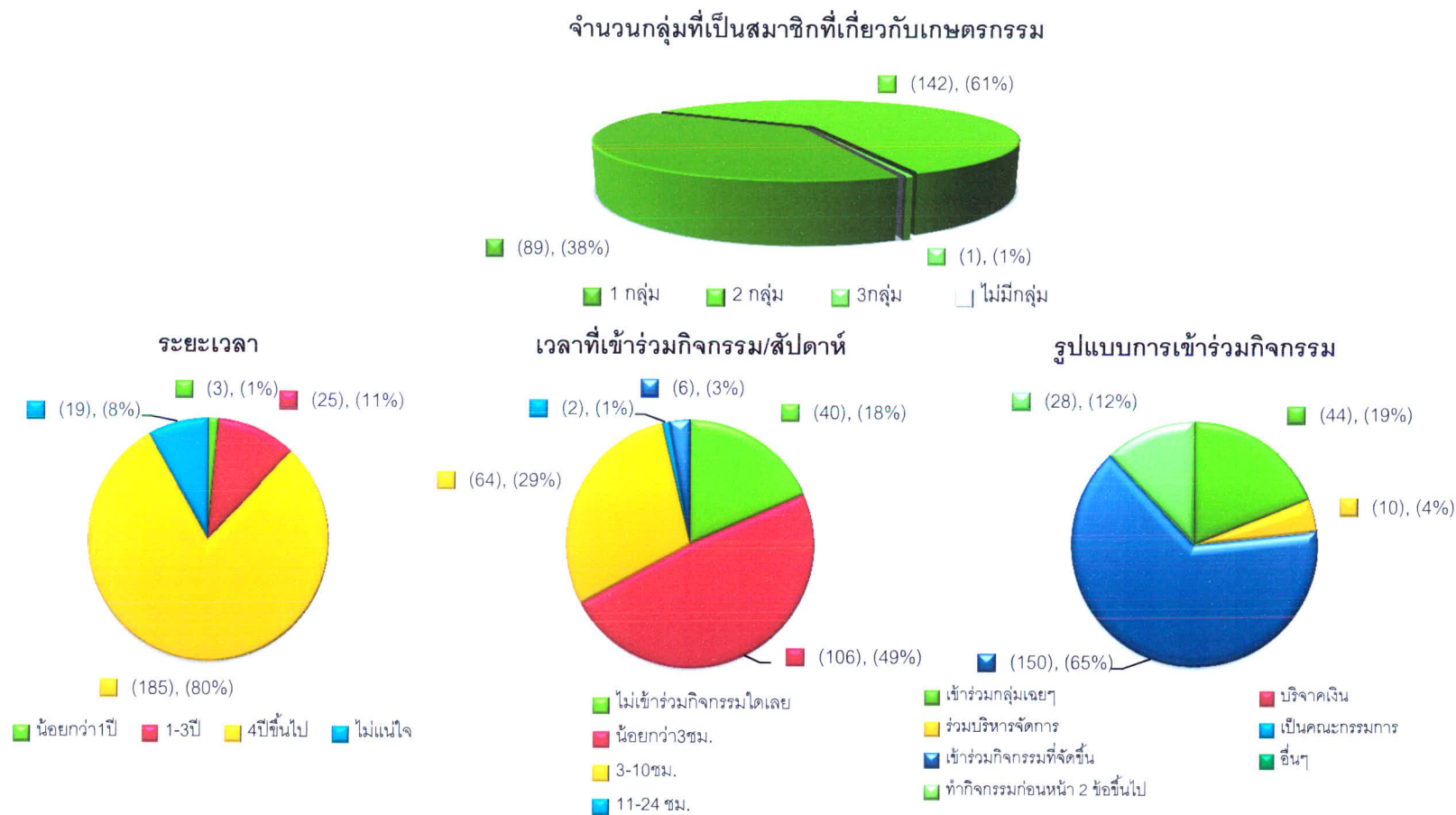

ภาพ 20 แผนภูมิแท่งแสดงลักษณะการร่วมงานภายในกลุ่ม

ตาราง 10 แสดงความถี่ (n) และร้อยละ (%) ของกลุ่มตัวอย่าง ตามระยะเวลาเฉลี่ยที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม, เวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มต่อสัปดาห์, และรูปแบบการเข้าร่วมทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

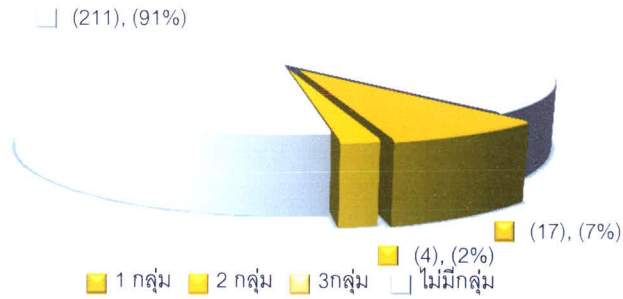
ชนิดกลุ่ม*	ระยะเวลาเฉลี่ยในการเป็นสมาชิกกลุ่ม** (n / %)					เวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม*** (n / %)						รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมภายในกลุ่ม**** (n / %)							
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	7	8
1	3	25	185	19	0	47	104	64	2	6	9	44	0	10	0	150	0	28	0
	1.3	10.8	79.7	8.2	0	20.3	44.8	27.6	0.9	2.6	3.9	19.0	0	4.3	0	64.7	0	12.0	0
2	0	6	14	1	211	0	8	11	2	0	211	0	0	4	2	7	4	4	211
	0	2.6	6.0	0.4	90.9	0	3.4	4.7	0.9	0	91.0	0	0	1.7	0.9	3.0	1.7	1.7	91.0
3	3	8	8	2	211	2	2	14	3	0	211	3	0	3	0	10	0	5	211
	1.3	3.4	3.4	0.9	90.9	0.9	0.9	6.0	1.3	0	91.0	1.3	0	1.3	0	4.3	0	2.2	91.0
4	4	46	92	18	72	57	51	50	1	1	72	44	0	3	10	88	6	17	72
	1.7	19.8	39.7	7.9	31.0	24.7	22.0	21.5	0.4	0.4	31.0	19.0	0	1.3	4.3	37.8	2.6	7.3	31.0
5	5	8	1	0	218	0	2	11	0	0	218	0	0	1	0	12	0	1	218
	2.2	3.4	0.4	0	94.4	0	0.9	4.7	0	0	94.4	0	0	0.4	0	5.2	0	0.4	94.4

หมายเหตุ: *ชนิดกลุ่ม 1. กลุ่มที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม 2. กลุ่มที่เกี่ยวกับศาสนา 3. กลุ่มที่เกี่ยวกับสุขภาพ/สิ่งแวดล้อม/การศึกษา 4. กลุ่มที่เกี่ยวกับการเงินและอาชีพ 5. กลุ่มที่เกี่ยวกับกิจกรรมสันทนาการ, **ระยะเวลาเฉลี่ยในการเป็นสมาชิกกลุ่ม 1. ไม่เกิน 1 ปี 2. 1-3 ปี 3. มากกว่า 4 ปี 4. ไม่แน่ใจ 5. ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม, ***เวลาที่ใช้เข้าร่วมกิจกรรมเฉลี่ยต่อสัปดาห์ 1. ไม่เข้าร่วมกิจกรรม 2. น้อยกว่า 3 ชม. 3. 3-10 ชม. 4. 11-24 ชม. 5. มากกว่า 24 ชม. 6. ไม่แน่ใจ 7. ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม, ****รูปแบบการเข้าร่วมทำกิจกรรมภายในกลุ่ม 1. เข้าร่วมกลุ่มเฉยๆ 2. บริจาคเงิน 3. ร่วมบริหารจัดการ 4. เป็นคณะกรรมการ 5. เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น 6. อื่นๆ 7. ทำ(กิจกรรม 1-6) ตั้งแต่ 2 ข้อขึ้นไป 8. ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม

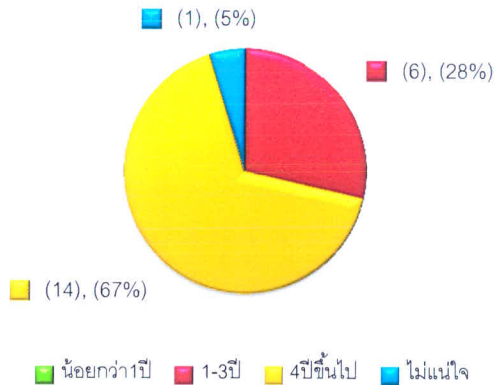

ภาพ 21 แผนภูมิวงกลมแสดงจำนวนกลุ่มที่ตัวอย่างเป็นสมาชิก, ระยะเวลาที่เข้าร่วมกลุ่ม, ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมต่อสัปดาห์ และรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม

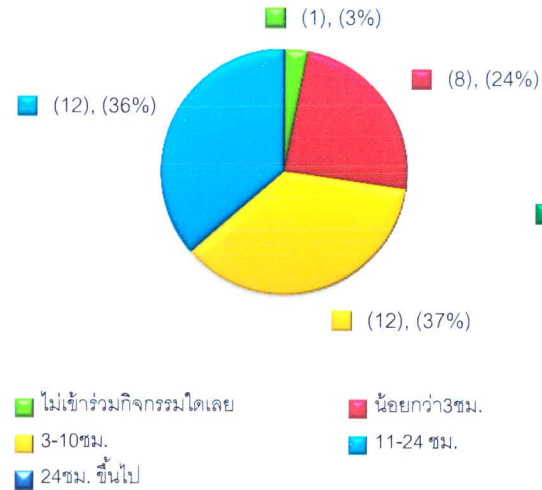
จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิกที่เกี่ยวกับศาสนา

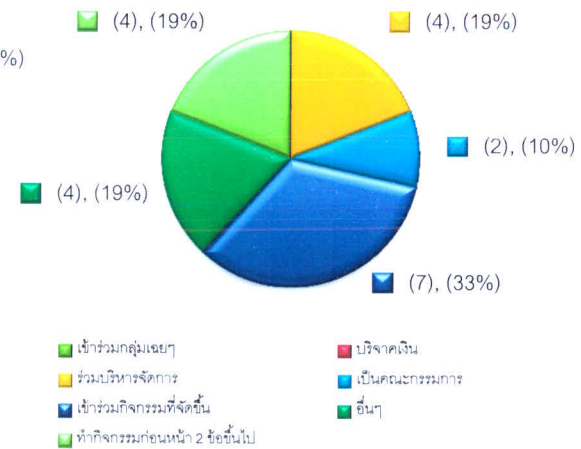
ระยะเวลา

เวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม/สัปดาห์

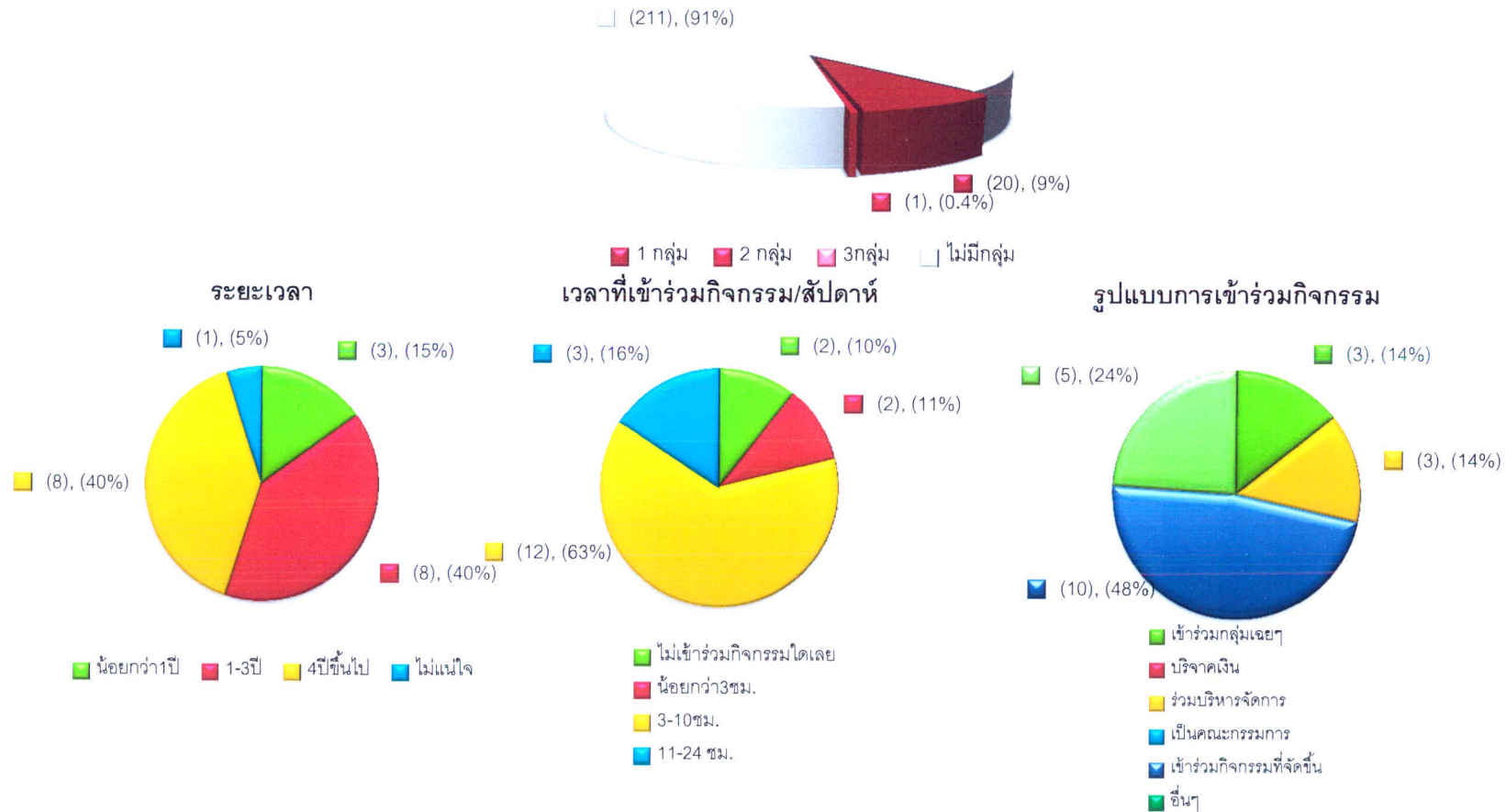

รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรม

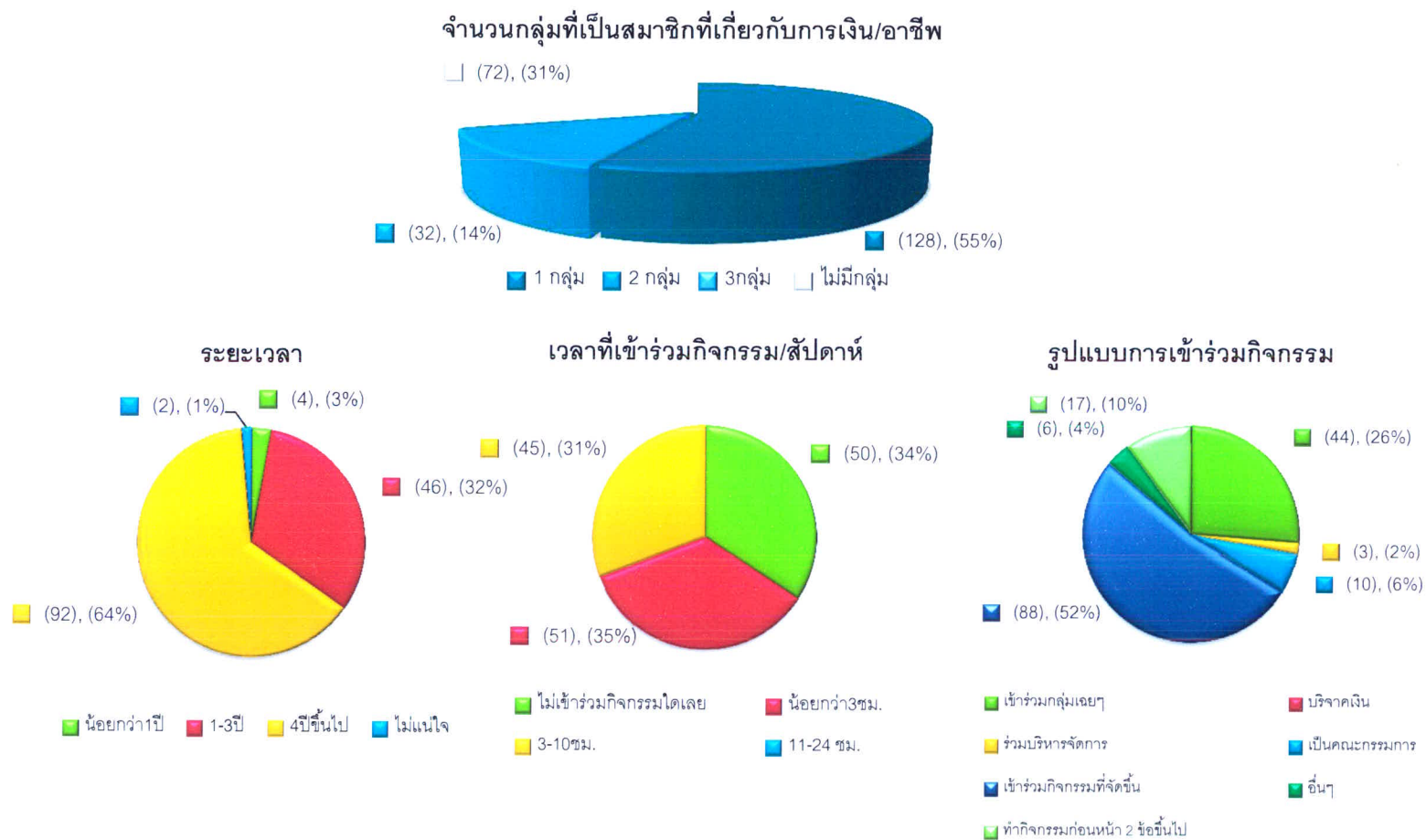

ภาพ 22 แผนภูมิวงกลมแสดงจำนวนกลุ่มที่ตัวอย่างเป็นสมาชิก, ระยะเวลาที่เข้าร่วมกลุ่ม, ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมต่อสัปดาห์, และรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวกับศาสนา

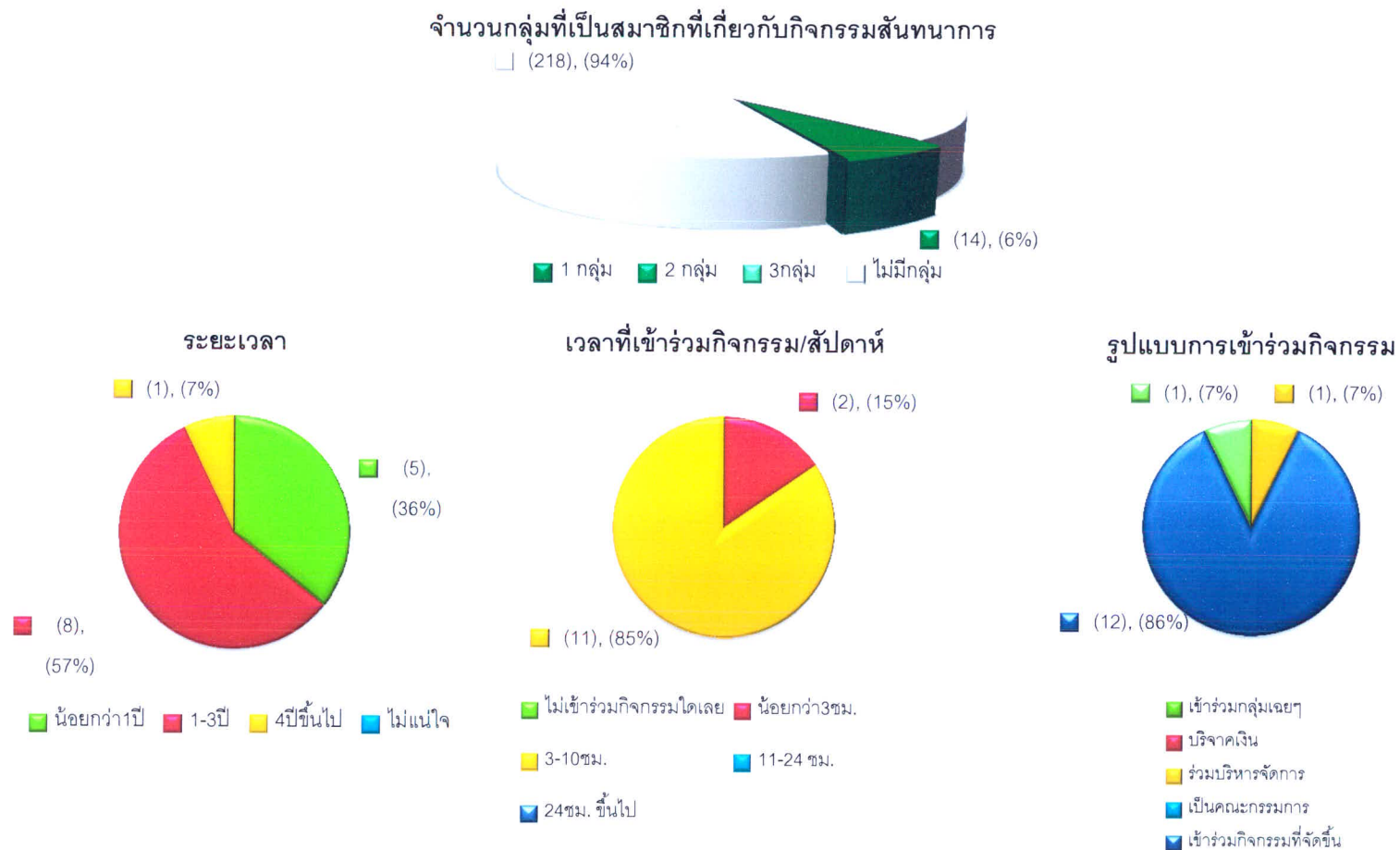
จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิกที่เกี่ยวกับสุขภาพ/การศึกษา/สิ่งแวดล้อม

ภาพ 23 แผนภูมิวงกลมแสดงจำนวนกลุ่มที่ตัวอย่างเป็นสมาชิก, ระยะเวลาที่เข้าร่วมกลุ่ม, ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมต่อสัปดาห์ และรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวกับสุขภาพ/การศึกษา/สิ่งแวดล้อม

ภาพ 24 แผนภูมิวงกลมแสดงจำนวนกลุ่มที่ตัวอย่างเป็นสมาชิก, ระยะเวลาที่เข้าร่วมกลุ่ม, ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมต่อสัปดาห์ และรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวกับการเงิน/อาชีพ

ภาพ 25 แผนภูมิวงกลมแสดงจำนวนกลุ่มที่ตัวอย่างเป็นสมาชิก, ระยะเวลาที่เข้าร่วมกลุ่ม, ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมต่อสัปดาห์ และรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวกับกิจกรรมสันตนาการ

จากตาราง 10 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มเกี่ยวกับเกษตรกรรม กลุ่มมีระยะเวลาเฉลี่ยในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนมากอยู่ที่ มากกว่า 4 ปี ขึ้นไป 185 คน คิดเป็นร้อยละ 79.7 รองลงมาเป็นระยะเวลา 1-3 ปี 25 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ไม่แน่ใจว่าเข้าร่วมมานานเท่าใด 19 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 และไม่เกิน 1 ปี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 เวลาที่ตัวอย่างเข้าร่วมทำกิจกรรมภายในกลุ่มต่อสัปดาห์ ส่วนมากน้อยกว่า 3 ชั่วโมง ร้อยละ 49 3-10 ชั่วโมง ร้อยละ 29 ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเลย ร้อยละ 18 มากกว่า 24 ชั่วโมงขึ้นไป ร้อยละ 3 และ 11-24 ชั่วโมง ร้อยละ 1 รูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนมากเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ร้อยละ 65 รองลงมาเป็นเข้าร่วมกลุ่มเฉยๆ ร้อยละ 19 ทำกิจกรรมมากกว่า 2 ข้อขึ้นไป ร้อยละ 12 และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร้อยละ 4 (ดูภาพ 21 ประกอบ)

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มเกี่ยวกับศาสนา มีระยะเวลาเฉลี่ยในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนมากอยู่ที่ มากกว่า 4 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 67 รองลงมาเป็นระยะเวลา 1-3 ปี ร้อยละ 28 และไม่แน่ใจว่าเข้าร่วมมานานเท่าใด ร้อยละ 5 เวลาที่ตัวอย่างเข้าร่วมทำกิจกรรมภายในกลุ่มต่อสัปดาห์ ส่วนมากอยู่ที่ 3-10 ชั่วโมง ร้อยละ 37 รองลงมาเป็น 11-24 ชั่วโมง ร้อยละ 36 น้อยกว่า 3 ชั่วโมง ร้อยละ 24 ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดเลย ร้อยละ 3 รูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนมากเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ร้อยละ 65 รองลงมาเป็นเข้าร่วมกลุ่มเฉยๆ ร้อยละ 19 ทำกิจกรรมมากกว่า 2 ข้อขึ้นไป ร้อยละ 12 และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร้อยละ 4 (ดูภาพ 22 ประกอบ)

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มเกี่ยวกับสุขภาพ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม มีระยะเวลาเฉลี่ยในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนมากอยู่ที่ 1-3 ปี และมากกว่า 4 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 40 รองลงมาเป็น น้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 15 และไม่แน่ใจว่าเข้าร่วมมานานเท่าใด ร้อยละ 5 เวลาที่ตัวอย่างเข้าร่วมทำกิจกรรมภายในกลุ่มต่อสัปดาห์ ส่วนมากอยู่ที่ 3-10 ชั่วโมง ร้อยละ 63 รองลงมาเป็น 11-24 ชั่วโมง ร้อยละ 16 น้อยกว่า 3 ชั่วโมง ร้อยละ 11 ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดเลย ร้อยละ 10 รูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนมากเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ร้อยละ 48 รองลงมาเป็นทำกิจกรรมมากกว่า 2 ข้อขึ้นไป ร้อยละ 24 การเข้าร่วมกลุ่มเฉยๆ ร้อยละ 14 ร้อยละ 19 และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร้อยละ 14 (ดูภาพ 23 ประกอบ)

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มเกี่ยวกับการเงินและอาชีพ มีระยะเวลาเฉลี่ยในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนมากอยู่ที่มากกว่า 4 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 64 รองลงมาเป็น 1-3 ปี ร้อยละ 32 น้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 3 และไม่แน่ใจว่าเข้าร่วมมานานเท่าใด ร้อยละ 1 เวลาที่ตัวอย่างเข้าร่วมทำกิจกรรมภายในกลุ่มต่อสัปดาห์ ส่วนมากอยู่ที่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง ร้อยละ 35 รองลงมาเป็นไม่เข้าร่วม

กิจกรรมใดเลย ร้อยละ 34 และ 3-10 ชั่วโมง ร้อยละ 31 รูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนมากเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ร้อยละ 52 รองลงมาเป็นการเข้าร่วมกลุ่มเฉยๆ ร้อยละ 26 และทำกิจกรรมมากกว่า 2 ข้อขึ้นไป ร้อยละ 10 เป็นคณะกรรมการ ร้อยละ 6 อื่นๆ ร้อยละ 4 และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร้อยละ 14 (ดูภาพ 24 ประกอบ)

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มเกี่ยวกับกิจกรรมสันตนาการ มีระยะเวลาเฉลี่ยในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มส่วนมากอยู่ที่ 1-3 ปี ร้อยละ 57 รองลงมาเป็นน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 36 และมากกว่า 4 ปี ร้อยละ 7 เวลาที่ตัวอย่างเข้าร่วมทำกิจกรรมภายในกลุ่มต่อสัปดาห์ ส่วนมากอยู่ที่ 3-10 ชั่วโมง ร้อยละ 85 รองลงมาเป็นน้อยกว่า 3 ชั่วโมง ร้อยละ 15 รูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนมากเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ร้อยละ 86 รองลงมาเป็นการทำกิจกรรมมากกว่า 2 ข้อขึ้นไป และร่วมบริหารจัดการร้อยละ 7 (ดูภาพ 25 ประกอบ)

2. ด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน

องค์ประกอบของทุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างด้านนี้ มีระดับทุนทางสังคมในระดับสูง อยู่ในลำดับที่สอง จากทั้ง 3 องค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยคือ 3.79

โดยจะแยกเป็นบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัว บรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชน และบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันทั่วไป ระดับที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันสูงที่สุดคือ บรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมาคือ บรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันทั่วไป มีค่าเฉลี่ยคือ 3.49 (ดูภาพ 26)

ภาพ 26 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน
แยกเป็นรายด้าน

**ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน
แยกเป็นรายข้อ**

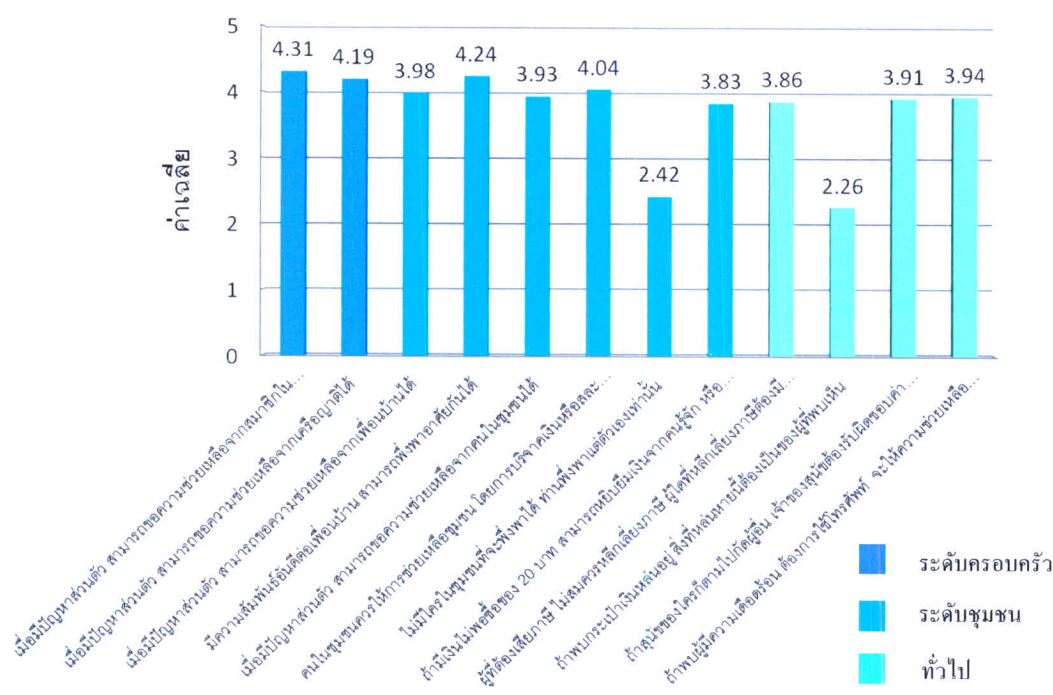
ข้อความ	Min	Max	Mean	S.D.	ระดับทุนทางสังคม
เมื่อมีปัญหาส่วนตัว สามารถขอความช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัวได้	2	5	4.31	.703	สูง
เมื่อมีปัญหาส่วนตัว สามารถขอความช่วยเหลือจากเครือญาติได้	2	5	4.19	.837	สูง
เมื่อมีปัญหาส่วนตัว สามารถขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านได้	2	5	3.98	.761	สูง
มีความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนบ้าน สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้	2	5	4.24	.685	สูง
เมื่อมีปัญหาส่วนตัว สามารถขอความช่วยเหลือจากคนในชุมชนได้	2	5	3.93	.842	สูง
คนในชุมชนควรให้การช่วยเหลือชุมชน โดยการบริจาคเงินหรือสละแรงเพื่อสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์	0	5	4.04	.899	สูง
ไม่มีใครในชุมชนที่จะพึ่งพาได้ ท่านพึ่งพาแต่ตัวเองเท่านั้น	0	5	2.42	1.516	ต่ำ
ถ้ามีเงินไม่พอซื้อของ 20 บาท สามารถหยิบยืมเงินจากคนรู้จัก หรือร้านค้าที่ซื้อของสามารถให้ท่านติดไว้ก่อนได้	0	5	3.83	.917	สูง
ผู้ที่ต้องเสียภาษี ไม่สมควรหลีกเลี่ยงภาษี ผู้ใดที่หลีกเลี่ยงภาษีต้องมีความผิด	0	5	3.86	.936	สูง
ถ้าพบกระเป๋าสตางค์เงินหล่นอยู่ สิ่งที่หล่นหายนี้ต้องเป็นของผู้ที่พบเห็น	0	5	2.26	1.652	ต่ำ
ถ้าสุนัขของใครก็ตามไปกัดผู้อื่น เจ้าของสุนัขต้องรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาล	2	5	3.91	.842	สูง
ถ้าพบผู้มีความเดือดร้อน ต้องการให้โทรศัพท์ จะให้ความช่วยเหลือโดยการให้ยืมโทรศัพท์ของตนเอง	2	5	3.94	.856	สูง
	รวม		3.74	.937	สูง

จากตาราง 11 เมื่อดูโดยรวมจะเห็นว่าส่วนมากมีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับสูง ยกเว้นข้อถ้าพบกระเป๋าสเงินหล่นอยู่ สิ่งที่หล่นหายนี้ต้องเป็นของผู้ที่พบเห็น และไม่มีใครในชุมชนที่จะพึ่งพาได้ ท่านพึ่งพาแต่ตัวเองเท่านั้นที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับต่ำ

เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยแยกเป็นรายข้อ ในระดับครอบครัวค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ เมื่อมีปัญหาส่วนตัว สามารถขอความช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัวได้คือ 4.31 รองลงมาคือ เมื่อมีปัญหาส่วนตัว สามารถขอความช่วยเหลือจากเครือญาติได้คือ 4.19

ในระดับชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือเมื่อมีปัญหาส่วนตัว มีความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนบ้าน สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้คือ 4.24 รองลงมาคือ คนในชุมชนควรให้การช่วยเหลือชุมชนโดยการบริจาคเงินหรือสละแรงเพื่อสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ คือ 4.04 เมื่อมีปัญหาส่วนตัว สามารถขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านได้คือ 3.98 เมื่อมีปัญหาส่วนตัว สามารถขอความช่วยเหลือจากคนในชุมชนได้คือ 3.93 ถ้ามีเงินไม่พอซื้อของ 20 บาท สามารถหยิบยืมเงินจากคนรู้จัก หรือร้านค้าที่ซื้อของสามารถให้ท่านติดไว้ก่อนได้คือ 3.83 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ไม่มีใครในชุมชนที่จะพึ่งพาได้ ท่านพึ่งพาแต่ตัวเองเท่านั้นคือ 2.42

และบรรทัดฐานในสังคมทั่วไป ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ทุกคนไม่ควรทิ้งขยะลงในที่สาธารณะหรือแม่น้ำลำคลองคือ 4.38 รองลงมาคือ ถ้าพบผู้มีความเดือดร้อน ต้องการใช้โทรศัพท์ จะให้ความช่วยเหลือโดยการให้ยืมโทรศัพท์ของตนเองคือ 3.94 ถ้าสุนัขของใครก็ตามไปกัดผู้อื่น เจ้าของสุนัขต้องรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลคือ 3.91 ผู้ที่ต้องเสียภาษี ไม่สมควรหลีกเลี่ยงภาษี ผู้ใดที่หลีกเลี่ยงภาษีต้องมีความผิดคือ 3.86 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือถ้าพบกระเป๋าสเงินหล่นอยู่ ท่านคิดว่าสิ่งที่หล่นหายนี้ ต้องเป็นของผู้ที่พบเห็นคือ 2.26 (ดูภาพ 27 ประกอบ)

ภาพ 27 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน
แยกเป็นรายข้อ

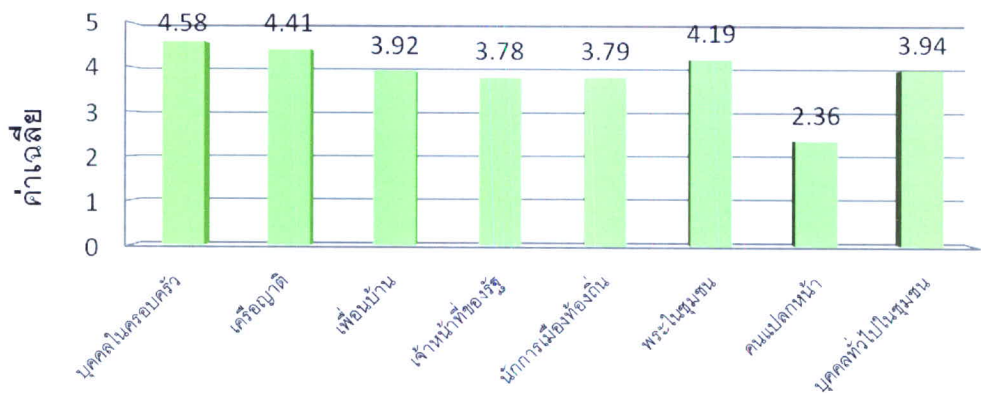
3. ด้านความไว้วางใจ

ได้ผลการวิจัยดังนี้ พบว่าทุนทางสังคมด้านนี้อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยคือ 3.87

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยของทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ แยกเป็นรายข้อ

ข้อความ	Min	Max	Mean	S.D.	ระดับทุนทางสังคม
มีความไว้วางใจต่อบุคคลในครอบครัว	3	5	4.58	.619	สูง
มีความไว้วางใจต่อเครือข่าย	2	5	4.41	.727	สูง
มีความไว้วางใจเพื่อนบ้าน	1	5	3.92	.823	สูง
มีความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลทุกข์สุขให้แก่ประชาชน	0	5	3.78	.950	สูง
มีความไว้วางใจต่อนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาให้มีความมั่นคงในด้านต่างๆเช่นอาชีพสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	1	5	3.79	.918	สูง
มีความไว้วางใจพระในชุมชนว่าสามารถเป็นที่พึ่งทางใจ หรือให้คำแนะนำในยามที่มีปัญหา	0	5	4.19	.803	สูง
ไว้วางใจคนแปลกหน้า	0	5	2.36	1.514	ต่ำ
ภาพรวมมีความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปในชุมชน	0	5	3.94	.784	สูง
รวม			3.87	.892	สูง

จากตาราง 12 เมื่อแยกค่าเฉลี่ยตามรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความไว้วางใจต่อบุคคลในครอบครัวคือ 4.58 รองลงมาคือมีความไว้วางใจต่อเครือข่ายคือ 4.41 มีความไว้วางใจพระในชุมชนว่าสามารถเป็นที่พึ่งทางใจ หรือให้คำแนะนำในยามที่มีปัญหาคือ 4.19 ภาพรวมมีความไว้วางใจต่อบุคคลทั่วไปในชุมชนคือ 3.94 มีความไว้วางใจต่อเพื่อนบ้านคือ 3.92 มีความไว้วางใจต่อนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาให้มีความมั่นคงในด้านต่างๆเช่นอาชีพสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินคือ 3.79 มีความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ดูแลทุกข์สุขให้แก่ประชาชนคือ 3.78 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความไว้วางใจคนแปลกหน้าคือ 2.36 (ดูภาพ 28 ประกอบ)

ภาพ 28 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของความไว้วางใจ เป็นรายชื่อ

จากการผลการศึกษานี้พบว่าองค์ประกอบของทุนทางสังคมที่มีระดับสูงสุดคือการไว้วางใจ มีระดับทุนทางสังคมระดับสูง อาจเนื่องมาจากการเป็นสภาพชุมชนเป็นยังคงเป็นสังคมที่เป็นเครือญาติกันพึ่งพาอาศัยกัน ทศนคติต่อบุคคลต่างๆจึงมีความไว้วางใจสูง ประกอบกับแต่ละหมู่บ้านมักจะมีหลังคาเรือนที่ใกล้ชิดกัน จึงมีความไว้วางใจต่อกันในครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนบ้านที่สูง ในสังคมมีการนับถือศาสนาเดียวคือศาสนาพุทธ ทุกหมู่บ้านจะมีวัดอย่างน้อย 1 วัด เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงอาจทำให้ความไว้วางใจต่อพระมีสูงเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของพวงพร ฤทธิมนตรี (2551) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทุนทางสังคมของชุมชนตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่าทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

รองลงมาคือทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน มีทุนทางสังคมอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน อาจเนื่องมาจากการที่เป็นสังคมที่ไม่ใหญ่มาก แนวทางความคิดคล้ายคลึงกันทั้งการประกอบอาชีพ โดยส่วนมากจะทำการเกษตร และศาสนาที่กลุ่มตัวอย่างนับถือเป็นศาสนาพุทธทั้งหมด อาจทำให้มีทัศนคติและความเชื่อที่คล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชริยา หล่อเจริญ (2553) ที่ศึกษาทุนทางสังคมในการพัฒนาโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พบว่าทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐาน/จารีตอยู่ในระดับสูง เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีค่อนข้างเคร่งครัดในกฎระเบียบแบบแผน เพื่อให้บุคลากรภายในยึดถือเป็นแนวปฏิบัติให้เป็นไปในทางเดียวกัน

ส่วนทุนทางสังคมที่มีระดับต่ำที่สุดคือทุนทางสังคมด้านเครือข่ายชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการรวมกลุ่มกันส่วนมากจะเป็นกลุ่มที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ที่กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีบทบาทกันมากก็คือกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า โดยจะมีการรวมกลุ่มแค่เพียงก่อนการทำนาในแต่ละครั้ง(ประมาณ 3 ครั้ง/ปี) หรืออาจจะมีการรวมกลุ่มเฉพาะกิจเวลาต้องมีการซ่อมแซม

หรือปรับปรุงคลองส่งน้ำเท่านั้น จากบางส่วนของบทสัมภาษณ์ ดังนี้ (สามารถดูคำให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมได้ ในภาคผนวก ง)

...ก็จะเข้าประชุมตอนที่เค้าเรียก เราก็จะยกมือหรือไม่ก็บอกความคิดเรา แต่ส่วนมากเค้าก็จะถามความเห็นแล้วให้ยกมือ แล้วก็แจจแจงว่าจะแบ่งน้ำเป็นโซนๆ ยังไงใครได้ใช้น้ำก่อน ใช้น้ำได้กี่วัน ก็จะไล่จากเหนือลงมาได้ แต่ถ้าข้าวใครจะตายหรือต้องการน้ำด่วนเราก็ไปบอกหัวหน้ากลุ่มให้เปิดน้ำให้ได้

(นางสมหญิง 1 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...ประธานกลุ่ม ก็จะนัดประชุมก่อนจะทำนา ก็จะพากันลอบคลอง จากนั้นเค้าก็จะสูบน้ำมาใส่ในคลองจากนั้นก็จะมีหนังสือมาบอกว่าใครจะสูบน้ำได้หรือปล่อยน้ำเข้านาตัวเองวันไหน...ถ้าให้อีกโอกาสคือก่อนจะทำนา ก็จะเรียกประชุมถามความคิดเห็นกันอยู่ แล้วแล้วก็ทำตารางได้น้ำออกมาตามที่ตกลงกันโซนไหนจะได้ใช้น้ำวันไหน

(นายสมชาย 5 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...ก็ไปประชุมอย่างเดียว เพราะเราแก่แล้วไปเป็นประธานหรือหัวหน้าโซนเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงไม่ไหว เค้าให้ไปประชุมก็ไป ก็แสดงความเห็นหรือเค้าขอความร่วมมือเราก็ไปช่วยซ่อมคลองบ้าง ลำดับน้ำเค้าก็จะส่งให้พื้นที่บนก่อนแล้วค่อยๆ ไหลลงมาล่าง ถ้ามีขอด่วนก็จะมีหยุดคันไปบ้างถ้าข้าวเค้ากำลังจะตายก็ต้องให้เค้าก่อน

(นายสมชาย 6 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...เค้าเรียกประชุมตกลงกันก่อนที่จะทำนาแต่ละครั้ง ให้ตกลงกันตามข้อตกลงในแต่ละโซนที่จะได้น้ำ

(นายสมชาย 10 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...มีประชุมตกลงโซนแบ่งน้ำ วันรับน้ำ ก่อนจะทำนาเราก็แสดงความคิดเห็นได้

(นายสมชาย 12 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...เวลาก่อนจะทำนาก็จะมีประชุมตกลงกันก่อนอยู่แล้ว มีปัญหาที่จะมาแจ้งมา
ปรึกษากับสมาชิกก่อนที่จะทำอะไร

(นางสมหญิง 13 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...ปีหนึ่งมีประชุมสองครั้งก่อนจะทำนาแต่ละรอบ อาจมีรอบเพิ่มถ้ามีอะไร
เสียหาย เช่นคลองพัง ฟ้าผ่าเครื่องสูบน้ำ ก็จะปรึกษากันว่าจะทำอย่างไร บางทีก็ลงแรง
บางทีก็จ่ายเงิน

(นายสมชาย 14 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...ก็เปิดโอกาสให้ช่วยกันนะทั้งลงแรง ทั้งออกความคิดเห็นไม่มีอะไรลงตัวดี

(นายสมชาย 15 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...เวลามีปัญหาอะไรก็เรียกประชุม ปรึกษารือกัน

(นายสมชาย 16 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

...ก็จะให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมด้วย จะทำอะไรก็ต้องชี้แจง แล้วก็โหวตเสียง
ตกลงกัน

(นายสมชาย 21 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

...ก็มีเรียกประชุม จัดกลุ่มตามที่เป็นโซน ๆ ไป ก็ช่วยกันออกความเห็น
แรก ๆ ก็มีปัญหบ้าง ตอนนั้นก็ดีละเริ่มอยู่ตัว

(นางสมหญิง 22 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

...ส่วนใหญ่ก็จะรู้เห็นกันหมด ก่อนทำก็มีประชุมกัน มีปัญหาอะไรก็แจ้งให้
ทราบกันว่าตรงนี้เราจะทำอย่างไรก็ต้องทำตามมติจะทำอะไรผลการณ์ไม่ได้

(นายสมชาย 23 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

ส่วนการรวมกลุ่มทางด้านอื่นๆมีน้อยมาก รูปแบบของการเข้าร่วมทำกิจกรรมของตัวอย่างก็ส่วนมากเป็นเพียงเข้าร่วมทำกิจกรรมที่จัดขึ้นเพียงเท่านั้น จึงอาจจะทำให้ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มไม่ค่อยแน่นแฟ้นเท่าใดนัก สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐกาล เรืองอุดม (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งตนเองกับการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยม แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าทุนทางสังคมด้านกลุ่มและเครือข่ายมีระดับต่ำ เนื่องจากจากชุมชนแห่งนี้ไม่ค่อยมีการรวมกลุ่มทางด้านอื่นเช่นเดียวกัน จะร่วมพูดคุยหรือประชุมกันเฉพาะเรื่องการพัฒนาตลาดน้ำเท่านั้น

ในตอนต่อไป ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 และ 3 ว่าการศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดง อ.เมือง จ. พิจิตรนี้ จะแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ 2) ด้านการดำเนินการ 3) ด้านการรับประโยชน์ และ 4) ด้านการประเมินและตรวจสอบ โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ระดับ (ต่ำ ปานกลาง สูง) จากผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยคือ 3.44 และเมื่อแยกเป็นด้านต่างๆ ได้ผลดังนี้

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน แยกเป็นรายข้อ

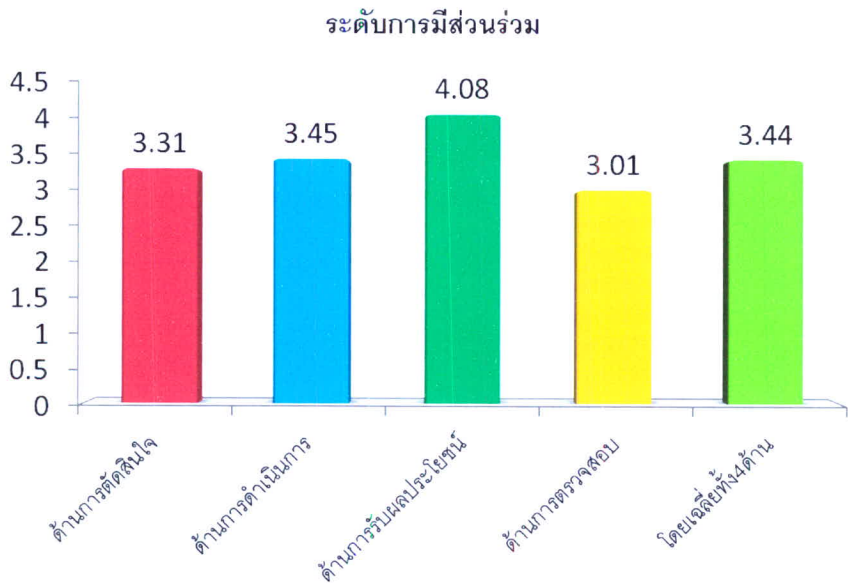
ข้อความ	Min	Max	Mean	S.D.
ด้านการตัดสินใจ				
เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือและวางแผนในกิจกรรมต่างๆของโครงการ	0	5	3.47	1.116
มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการของโครงการฯ	0	5	3.41	.962
มีส่วนร่วมในการจัดสรรหรือแบ่งพื้นที่รับน้ำในแต่ละสถานี	0	5	3.32	1.106
มีส่วนร่วมในการจะลำดับพื้นที่ส่งน้ำ	0	5	3.17	1.098
มีส่วนร่วมกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ของโครงการฯ	0	5	3.14	1.143
มีส่วนร่วมตัดสินใจก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน	0	5	3.31	1.088
มีส่วนร่วมในการวางแผนในด้านการเงิน	0	5	3.36	1.048
		รวม	3.31	.83792
ด้านการดำเนินการ				
มีการดำเนินงานตามระเบียบ และกฎเกณฑ์ของโครงการฯ	0	5	3.57	.909
มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินเพื่อซ่อมแซมบำรุงรักษา	0	5	3.59	1.163
มีส่วนร่วมในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ของโครงการฯ	0	5	3.31	1.088
มีส่วนร่วมในการจัดสรรการจ่ายน้ำ	0	5	3.28	1.058
มีส่วนร่วมในการบำรุงระบบการจ่ายน้ำ	0	5	3.51	1.073
		รวม	3.45	.83868
ด้านการรับผลประโยชน์				
ปริมาณน้ำที่ท่านได้รับเพียงพอต่อการใช้งาน	0	5	4.10	1.005
ท่านได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอ	1	5	4.13	.976
ผลประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการจัดสรรน้ำเป็นที่น่าพึงพอใจ	0	5	4.07	.982
ปริมาณน้ำที่ท่านได้รับคุ้มค่าต่อการจ่ายค่าบริการ	0	5	4.04	1.025
		รวม	4.08	.87722
ด้านการตรวจสอบ				
มีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานของโครงการฯอย่างต่อเนื่อง	0	5	3.11	1.328
มีส่วนร่วมตรวจสอบปัญหาหรืออุปสรรคของโครงการฯ	0	5	2.97	1.302
มีส่วนร่วมปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไข	0	5	2.98	1.259
มีส่วนร่วมประเมินผลความสำเร็จของโครงการฯ	0	5	3.00	1.303
		รวม	3.02	1.20615
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด			3.44	.68016

จากตาราง 13 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับสูง (4.09) แยกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอเท่ากับ 4.13 รองลงมาคือปริมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการใช้งานเท่ากับ 4.10 ผลประโยชน์ที่ได้รับเป็นที่น่าพึงพอใจเท่ากับ 4.07 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือปริมาณที่ได้รับคุ้มค่างบจำนวนเงินที่จ่ายไปเท่ากับ 4.04

รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (3.45) แยกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินเพื่อซ่อมแซมบำรุงรักษาเท่ากับ 3.59 รองลงมาคือ มีการดำเนินงานตามระเบียบ และกฎเกณฑ์ของโครงการเท่ากับ 3.57 มีส่วนร่วมในการบำรุงระบบการจ่ายน้ำเท่ากับ 3.51 มีส่วนร่วมในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ของโครงการเท่ากับ 3.31 ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมีส่วนร่วมในการจัดสรรการจ่ายน้ำ 3.28

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง (3.31) เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เมื่อแยกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือ และวางแผนในกิจกรรมต่างๆของโครงการ 3.47 รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการของโครงการ 3.41 มีส่วนร่วมในการวางแผนในด้าน 3.36 มีส่วนร่วมในการจัดสรรหรือแบ่งพื้นที่รับน้ำในแต่ละสถานี 3.32 มีส่วนร่วมตัดสินใจก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน 3.31 มีส่วนร่วมในการจะลำดับพื้นที่ส่งน้ำ 3.17 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีส่วนร่วมกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ของโครงการ 3.17

และระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบมีการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (3.02) เมื่อแยกเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานของโครงการอย่างต่อเนื่อง 3.11 รองลงมาคือ มีส่วนร่วมประเมินผลความสำเร็จของโครงการ 3.00 มีส่วนร่วมปรับปรุงและหาแนวทางแก้ไข 2.98 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีส่วนร่วมตรวจสอบปัญหาหรืออุปสรรคของโครงการ 2.97 (ดูภาพ 29 ประกอบ)

ภาพ 29 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยวัดระดับการมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการร่วมกับประโยชน์ และด้านการประเมินและตรวจสอบ พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แยกเป็นรายด้านพบว่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับสูงสุด โดยมีการมีส่วนร่วมในระดับสูง อาจเนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มนั้นได้รับผลประโยชน์จากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม โดยการได้น้ำกินอย่างทั่วถึง และเสมอภาค เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี (กัญญารักษ์ อยู่เมือง, 2552, หน้า 186-187)

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ที่ส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...พอใจมากกว่าเดิมนะ เพราะมันทำให้เราทำนาได้เพิ่มขึ้นรายรับก็เพิ่มขึ้น
(นางสมหญิง 1 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...พอใจมาก ทำให้เราพออยู่ได้ ไม่ต้องหวังพึ่งพาฝน ฝนตกไม่ตกก็ไม่ใช่ไร
(นายสมชาย 2 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...พอใจ เราก็ได้ข้าวปีละ 3 หน แต่ก่อนได้ปีละหน

(นางสมหญิง 3 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...ได้รับน้ำ ดีกว่าทำนาปี เพราะทำนาปีได้ข้าว 40-50 ถังต่อไร่ ถ้าทำนาปรัง
ได้ 60-70 ถังต่อไร่

(นายสมชาย 5 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...พอใจมาก เพราะไม่รู้จะทำอะไรก็ต้องทำนา หาปลาปลากุ้งปลากุ้ง
ถ้าไม่มีน้ำนะ ลูกหลานต้องเข้ากรุงเทพฯ กันเพราะไม่รู้จะทำอะไร ไม่มีรายได้กิน

(นายสมชาย 6 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...พึงพอใจ จากเดิมที่ต้องพึ่งพาแต่ฝนอย่างเดียว ตอนนี้ไม่ต้อง ทำนาได้
ปีละ 3 หน ได้เงินพอเหลือเก็บเหลือใช้ จากแต่ก่อนพอทำนาเสร็จก็จะมีอะไรทำก็จะ
ไปหางานทำที่โรงงานก็ไม่ต้องละ ทำนาตลอดปี

(นางสมหญิง 13 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...มันก็ดินนะ เราก็ไม่ต้องว่างมีนาให้ทำทั้งปี ลูกก็ไม่ต้องไปไหน ไม่ต้องเข้า
กรุงเทพฯ ตอนนี้ก็เย็บผ้าไปด้วยทำนา 3 รอบ รอบละ 3 เดือนกว่า...มีเงินพอได้กินได้
ใช้ ลูกหลานก็ไม่ต้องไปจากบ้านเกิด

(นางสมหญิง 17 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

ซึ่งตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิก
ในโครงการการจัดการน้ำนี้ โดยไม่ต้องหวังพึ่งน้ำในฤดูฝนอย่างเช่นแต่ก่อนเพียงอย่างเดียว
อีกทั้งยังมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ลดการอพยพแรงงานเข้าไปยังเมืองอุตสาหกรรมเพื่อหารายได้มาเลี้ยง
ดูครอบครัวจากการที่สามารถทำนาเพิ่มขึ้น จาก 1 ครั้งต่อปี เป็น 2-3 ครั้งต่อปี

รองลงมาคือการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ และการ
มีส่วนร่วมด้านการประเมินและตรวจสอบ ตามลำดับทั้ง 3 ด้าน มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
เป็นที่น่าสังเกตว่าการมีส่วนร่วมด้านการประเมินและตรวจสอบมีระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุด
อาจมาจากสมาชิกกลุ่มไม่ค่อยได้ติดตามผล หรือได้รับอำนาจในการตรวจสอบในด้านต่างๆ

ไม่ว่าจะเป็นตัวโครงการ หรืองบประมาณอย่างเป็นทางการ และไม่ได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมจากประธานกลุ่ม เพราะด้านการตัดสินใจก็จะมีการประชุมหารือกันก่อนมีการทำการเกษตรในแต่ละครั้ง

ส่วนด้านการดำเนินการ สมาชิกจะมีการช่วยกันซ่อมบำรุงคลองรับน้ำอยู่เป็นระยะ และถ้าในกรณีเร่งด่วน น้ำที่ได้ไม่พอต่อความต้องการ สามารถร้องต่อหัวหน้ากลุ่มเพื่อรับการจัดสรรน้ำอย่างเร่งด่วนได้ จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

...ถ้าตอนนี้เราได้คิวรับน้ำ เราก็ต้องช่วยกันดูแลคลองที่สูบน้ำไปด้วยผลัดกันตามลำดับการได้น้ำ ไม่ให้ล้นหรือรั่ว เดียวมันจะพัง

(นายสมชาย 2 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...แต่ก่อนก็ไปช่วยซ่อมคลองบ้าง แต่ตอนนี้ไม่ค่อยมีเวลาก็เลยจ่ายเงินค่าซ่อมเอง

(นายสมชาย 4 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...ถ้าขอความร่วมมือเราก็ไปช่วย ซ่อมคลองบ้าง

(นายสมชาย 6 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...เวลาคลองพังก็ช่วยกันซ่อมถ้าเสียไม่มากนัก บางที่เสียมากก็ออกเงินกัน

(นางสมหญิง 7 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...ถ้าให้ช่วยทำอะไรเค้าก็จะเรียกอีกที พวกซ่อมคลองอะไรแบบนี้

(นางสมหญิง 9 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...มีอะไรก็ช่วยเหลือกันเต็มที่ ทั้งลงแรง ทั้งเงิน มีลอกคลองกันเองบ้าง เก็บเงินซ่อมของที่เสียบ้างก็จ่ายตามนา ใครนามากก็จ่ายมาก

(นางสมหญิง 13 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...อาจมีรอบเพิ่มถ้ามีอะไรเสียหาย เช่นคลองพัง ฟ้าผ่าเครื่องสูบน้ำ
ก็จะปรึกษากันว่าจะทำยังไง บางทีก็ลงแรง บางทีก็จ่ายเงิน

(นายสมชาย 14 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...บางทีคลองพังเก็บเงินซ่อม เก็บเงินแล้วบางทีก็อ้างไม่พอเราก็ต้องไปช่วย
ลงแรงอีก ผลประโยชน์เราใครๆ ก็อยากทำนา หาเงินกันทั้งนั้น

(นายสมชาย 24 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

โดยการมีส่วนร่วมด้านดำเนินการนั้น สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกันอย่าง
ชัดเจน เช่น เมื่อเกิดความเสียหายต่อคลองส่งน้ำ หรือเครื่องสูบน้ำ ก็จะมีประประชุมกันเพื่อทำ
ข้อตกลงว่าจะซ่อมแซมสิ่งที่เสียหายอย่างไร อาจต้องมีการลงแรงในการลอกหรือซ่อมคลอง
และต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่สามารถช่วยกันซ่อมแซมเองได้ โดยค่าใช้จ่ายที่เสียก็จะ
คิดตามพื้นที่ที่ทำนา เป็นต้น

สอดคล้องกับการศึกษาของบุญส่ง สุภเดช (2549) ซึ่งได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
นครราชสีมา ตามทัศนคติของประธานกรรมการและครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่าการมี
ส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน เหมือนในการศึกษานี้ และระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในอันดับน้อยที่สุด เพราะว่าศูนย์การเรียนรู้นั้นไม่มีการ
ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้

และงานวิจัยของสุเทพ อินทร (2553) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามี
การแบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 4 ด้าน เช่นเดียวกับในการศึกษาชิ้นนี้ นั้นมีการมีส่วนร่วมในระดับปาน
กลาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในอันดับสูงสุด
และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในอันดับน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน เนื่องจากขาดการ
ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใส
ขององค์การปกครองท้องถิ่น

อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เพิ่มเติมดังนี้

...ก็อยากรู้ว่าทำไมค่าน้ำเก็บเพิ่มตลอดเลยทำไมถึงขาดทุนอยากให้เค้าชี้แจงให้เราฟังบ้าง อยากให้เข้าไปตรวจสอบ เค้าไม่มีบัญชีมาให้เราดูเลย แต่ถึงเวลาเค้าเก็บค่าน้ำเราก็ต้องจ่าย

(นายสมชาย 8 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...ก็ให้มีส่วนร่วมในการตกลงเรื่องน้ำแค่นั้นแหละ ส่วนเรื่องเงินเราก็ไม่ค่อยรู้ รายรับรายจ่ายไม่มีให้ดูไม่ชัดเจน ถ้ามีโอกาสก็อยากเข้าไปตรวจสอบเรื่องการเงินว่านา 3,000 ไร่ เก็บเงินได้กี่บาท จ่ายไปเท่าไร เหลือเท่าไร แล้วยังมีสัมปทานเลี้ยงเปิดอีกเงินเข้าปีนี้เป็นล้านอยากให้โปร่งใส

(นายสมชาย 11 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...สิ้นปีเค้าจะมีชี้แจงว่า ได้เงินเท่าไร ใช้จ่ายไปเท่าไร เราก็ไปประชุมแสดงความความคิดเห็นบ้าง

(นางสมหญิง 19 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

...มีประชุมกันถึงเวลาก็จ่ายเงิน เราไม่ค่อยรู้เรื่องบัญชีอะไรหรอก

(นางสมหญิง 20 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

...ตอนนี้มีหลักฐานใบเสร็จให้พร้อม ตรวจสอบได้...บัญชีตรวจสอบได้ ตอนนี้ให้ใบเสร็จหลังจ่ายเงินค่าน้ำ

(นายสมชาย 21 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

ซึ่งพบว่าการจัดการน้ำนั้น บางกลุ่มมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ง่ายต่อการตรวจสอบของสมาชิก และบางกลุ่มยังไม่มีขั้นตอนการตรวจสอบที่เป็นชัดเจน โปร่งใส เป็นรูปธรรม จากการที่ตัวอย่างบางคนต้องการที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเพิ่มเติม พร้อมทั้งมีต้องการให้ชี้แจงบัญชีรายรับ-รายจ่าย เนื่องจากว่ามีส่วนร่วมแค่ในส่วนของ การตัดสินใจ จากการประชุม

ข้อตกลงในการใช้น้ำก่อนที่จะทำนาในแต่ละรอบเพียงเท่านั้น ไม่มีโอกาสได้เข้าไปตรวจสอบเรื่องรายรับ-รายจ่ายใดๆ

ดังนั้นจากตัวอย่างงานวิจัยที่ยกมา รวมผลการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมักจะเข้ามามีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอนแรกเท่านั้น คือด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการรับประโยชน์ เพื่อให้โครงการนั้นสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคง และไม่มีความคลางแคลงใจใดๆของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนั้นๆ อาจจะต้องการเพิ่มเติมในส่วนของการประเมินและตรวจสอบที่จะเป็นผลสะท้อนกลับ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น

ต่อไปเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้าตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่าทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดงอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

จากที่ผู้วิจัยได้แสดงระดับของทุนทางสังคมและระดับของการมีส่วนร่วมแล้ว จึงนำองค์ประกอบของทุนทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านเครือข่าย ด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน และด้านความไว้วางใจนั้น เป็นตัวแปรต้น จากนั้นดูเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำทุกด้านว่าในแต่ละระดับขององค์ประกอบของทุนทางสังคมนั้นมีการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันหรือไม่ ได้ผลการศึกษาดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

องค์ประกอบทุนทางสังคมด้านเครือข่ายชุมชนในทั้งสามระดับ (ต่ำ ปานกลาง และสูง) มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ทั้งโดยรวม ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับประโยชน์ และด้านการประเมินและตรวจสอบนั้น มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ดังตาราง 14)

ตาราง 14 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ตามระดับของเครือข่ายชุมชน

การมีส่วนร่วม	ระดับเครือข่ายชุมชน	N	Mean	S.D.	F	Sig.
โดยรวม	ต่ำ	98	3.43	.68	.100	.904
	ปานกลาง	128	3.45	.69		
	สูง	6	3.54	.56		
ด้านการตัดสินใจ	ต่ำ	98	3.39	.84	.831	.437
	ปานกลาง	128	3.26	.84		
	สูง	6	3.14	.79		
ด้านการดำเนินการ	ต่ำ	98	3.47	.79	.726	.485
	ปานกลาง	128	3.42	.88		
	สูง	6	3.83	.63		
ด้านการรับประโยชน์	ต่ำ	98	4.01	.85	1.281	.280
	ปานกลาง	128	4.12	.90		
	สูง	6	4.54	.60		
ด้านการประเมินและ ตรวจสอบ	ต่ำ	98	2.85	1.39	1.805	.167
	ปานกลาง	128	3.15	1.02		
	สูง	6	2.88	1.36		

ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้คือ ด้านเครือข่ายชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าในการศึกษานี้ ศึกษาเครือข่ายเฉพาะเครือข่ายที่เป็นทางการ โดยการเข้าร่วมกลุ่มหรือเครือข่ายของตัวอย่างนั้น ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างมักจะเข้าร่วมทำกิจกรรมที่จัดขึ้นเพียงเท่านั้น รองลงมาจะเป็นการเข้าร่วมกลุ่มโดยที่ไม่ได้ทำกิจกรรมใด ไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมอื่นใดนอกจากนี้ จึงอาจส่งผลให้ความสัมพันธ์ด้านเครือข่ายที่ศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ต่อระดับของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกันกับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

ความสัมพันธ์ของบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกัน และการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ได้ผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 15 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ตามระดับบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกัน

การมีส่วนร่วม	ระดับบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกัน	N	Mean	S.D.	F	Sig.
โดยรวม	ปานกลาง	102	3.55	.57	4.854	.029*
	สูง	130	3.35	.75		
ด้านการตัดสินใจ	ปานกลาง	102	3.60	.75	23.302	.000*
	สูง	130	3.09	.84		
ด้านการดำเนินการ	ปานกลาง	102	3.55	.72	2.612	.107
	สูง	130	3.37	.92		
ด้านการรับประโยชน์	ปานกลาง	102	3.72	.78	35.669	.000*
	สูง	130	3.47	.84		
ด้านการประเมินและตรวจสอบ	ปานกลาง	102	3.30	.78	10.716	.001*
	สูง	130	2.79	1.42		

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 15 องค์ประกอบทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกันในทั้ง 2 ระดับ (ปานกลาง และสูง) มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ โดยรวมแตกต่างกัน (F = 4.854) โดยกลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกันที่อยู่ในระดับปานกลางจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกันที่อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

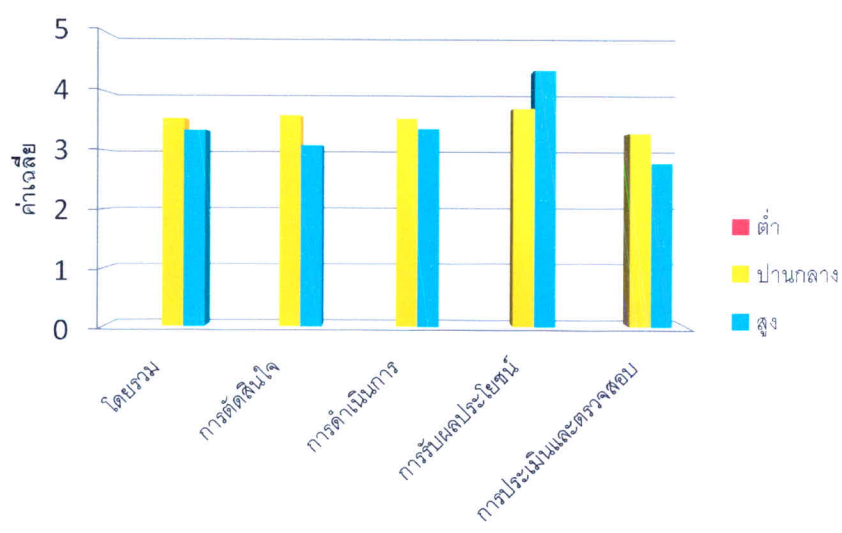
ส่วนองค์ประกอบทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกันทั้ง 2 ระดับ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการตัดสินใจแล้ว พบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึงพาค้ายกันที่อยู่ในระดับปานกลางจะมีค่าเฉลี่ย

ของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับสูง ($F = 23.302$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการดำเนินการแล้ว พบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับปานกลางจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับสูง ($F = 2.612$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการรับประโยชน์แล้ว พบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับสูงจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับปานกลาง ($F = 35.669$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการประเมินและตรวจสอบแล้ว พบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับปานกลางจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับสูง ($F = 10.716$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ดูภาพ 30 ประกอบ)

ภาพ 30 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ แยกตามระดับของบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน

เมื่อนำระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำทั้ง 4 ด้าน มาเปรียบเทียบกัน พบว่า บรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันที่มีระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง (ในกลุ่มตัวอย่างมีเพียงระดับปานกลาง และระดับสูงเท่านั้น) พบว่าระดับของการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ด้านการรับประโยชน์และด้านการประเมินและตรวจสอบ นั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการดำเนินการ จึงอาจกล่าวได้ว่า ด้านบรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ดังสมมติฐานที่ตั้งไว้

และเป็นที่น่าสังเกตว่าในความแตกต่างนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับบรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันระดับปานกลาง กลับมีระดับของการมีส่วนร่วมที่สูงกว่า การมีระดับทุนทางสังคม ด้านบรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันระดับสูง จากข้อสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการแบ่งชุดข้อมูลบรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ บรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันในครอบครัว บรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันในชุมชน และบรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันทั่วไป (สามารถดูการแบ่งตัวแปรเพิ่มเติม ในภาคผนวก จ) โดยมีแนวความคิดว่าการแบ่งชุดข้อมูลดังกล่าวจะทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันกับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำในประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังไม่มีการศึกษาใดแบ่งชุดข้อมูลออกเป็น 3 ด้านเลย จากนั้นจึงนำมาทำการเปรียบเทียบกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำอีกครั้ง ได้ผลการศึกษาดังนี้

1. บรรทัดฐานของการพึงพาศักยภาพกันในครอบครัว

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ตามระดับทุนทางสังคม ด้านบรรทัดฐานในครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำด้านการตัดสินใจแล้ว ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตาราง 16 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ตามระดับบรรทัดฐานของการพึงพาอาศัยกันในระดับครอบครัว

การมีส่วนร่วม	ระดับบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัว	N	Mean	S.D.	F	Sig.
ด้านการตัดสินใจ	ต่ำ	4	3.00	.12	3.328	.038*
	ปานกลาง	63	3.53	.74		
	สูง	165	3.23	.86		
ด้านการดำเนินการ	ต่ำ	4	2.50	1.66	3.190	.043*
	ปานกลาง	63	3.55	.65		
	สูง	165	3.43	.86		
ด้านการรับประโยชน์	ต่ำ	4	3.31	1.16	13.205	.000*
	ปานกลาง	63	3.67	.85		
	สูง	165	4.26	.82		
ด้านการประเมินและตรวจสอบ	ต่ำ	4	2.94	.89	2.297	.103
	ปานกลาง	63	3.29	.78		
	สูง	165	3.91	1.32		

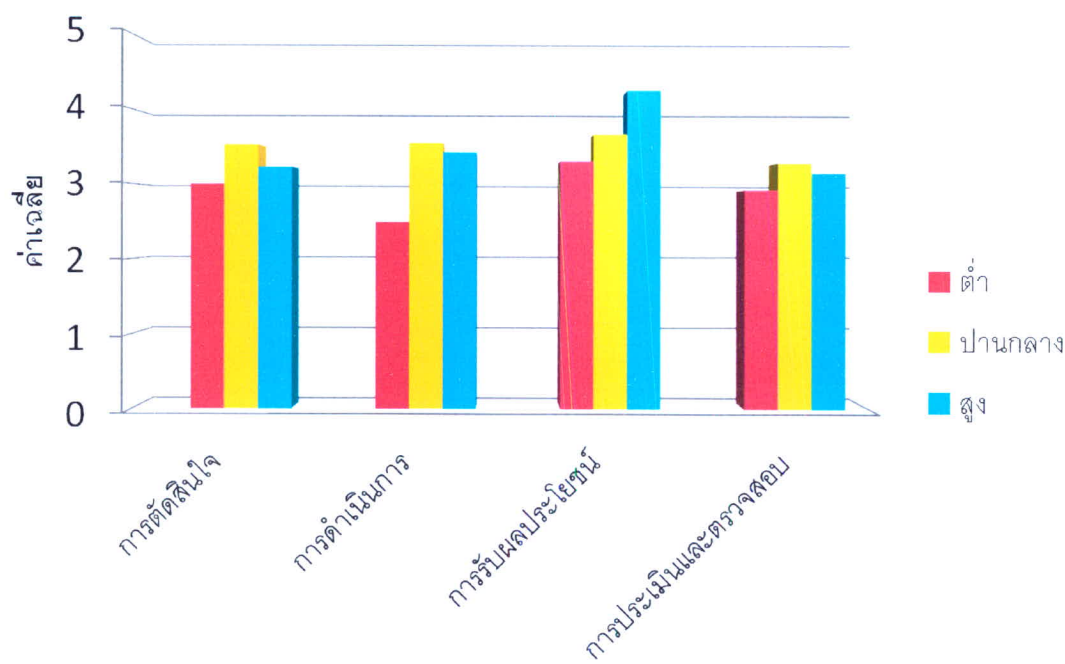
* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 16 กลุ่มที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัวที่อยู่ในระดับปานกลางจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัวที่อยู่ในระดับสูง และระดับต่ำ ($F = 3.328$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการดำเนินการแล้วพบว่า กลุ่มที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัวที่อยู่ในระดับปานกลางจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับสูง และระดับต่ำ ($F = 3.190$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการรับประโยชน์พบว่า กลุ่มที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันระดับครอบครัวที่อยู่ในระดับสูงจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ($F = 13.205$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการประเมินและตรวจสอบแล้ว พบว่า กลุ่มที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันระดับครอบครัวที่ต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูภาพ 31 ประกอบ)

ภาพ 31 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ แยกตามระดับของบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัว

ในส่วนต่อไป ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำตามองค์ประกอบของทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มชน

2. บรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มชน

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการตัดสินใจแล้วได้ผลการศึกษาดังนี้

ตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ตามระดับบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชน

การมีส่วนร่วม	ระดับบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชน	N	Mean	S.D.	F	Sig.
ด้านการตัดสินใจ	ต่ำ	2	3.51	.71	5.876	.003*
	ปานกลาง	109	3.50	.79		
	สูง	121	3.13	.84		
ด้านการดำเนินการ	ต่ำ	2	3.70	.42	.133	.875
	ปานกลาง	109	3.43	.85		
	สูง	121	3.46	.83		
ด้านการรับประโยชน์	ต่ำ	2	4.12	1.23	14.885	.000*
	ปานกลาง	109	3.77	.83		
	สูง	121	4.36	.82		
ด้านการประเมินและตรวจสอบ	ต่ำ	2	3.50	.35	2.491	.085
	ปานกลาง	109	3.19	.92		
	สูง	121	2.85	1.40		

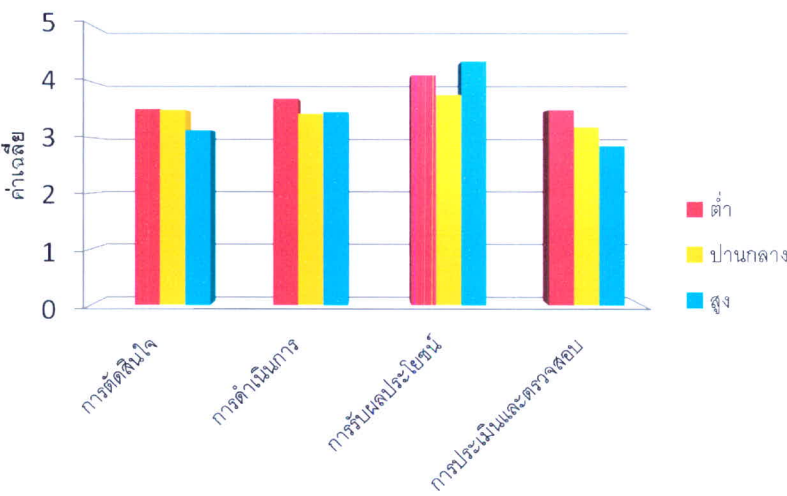
* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 17 พบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชนที่อยู่ในระดับต่ำจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับสูง และระดับปานกลาง (F = 5.876) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการดำเนินการแล้วพบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชนที่อยู่ในระดับต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่ต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการรับประโยชน์พบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชนที่อยู่ในระดับสูงจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ($F = 14.885$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการประเมินและตรวจสอบแล้วพบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชนที่อยู่ในต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ (ดูภาพ 32 ประกอบ)

ภาพ 32 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ แยกตามระดับของบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับชุมชน

ในส่วนถัดไป ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำตามองค์ประกอบของทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันทั่วไป

3. บรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันทั่วไป

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการตัดสินใจแล้ว ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตาราง 18 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ตามระดับบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันทั่วไป

การมีส่วนร่วม	ระดับบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันทั่วไป	N	Mean	S.D.	F	Sig.
ด้านการตัดสินใจ	ต่ำ	2	3.78	.10	17.126	.000*
	ปานกลาง	104	3.63	.75		
	สูง	126	3.03	.81		
ด้านการดำเนินการ	ต่ำ	2	3.70	.14	.416	.660
	ปานกลาง	104	3.49	.71		
	สูง	126	3.40	.93		
ด้านการรับประโยชน์	ต่ำ	2	3.62	.53	13.015	.000*
	ปานกลาง	104	3.78	.80		
	สูง	126	4.34	.85		
ด้านการประเมินและตรวจสอบ	ต่ำ	2	3.75	.00	4.629	.011*
	ปานกลาง	104	3.26	.89		
	สูง	126	2.80	1.38		

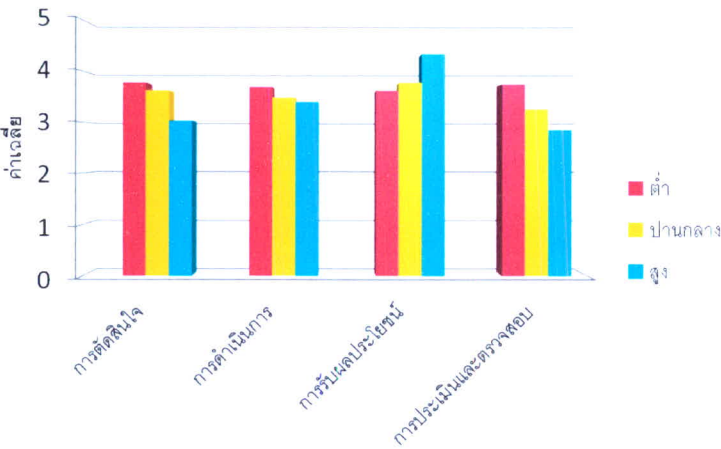
* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 18 พบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับต่ำจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับสูง และระดับปานกลาง (F = 17.126) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการดำเนินการแล้วพบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการรับประโยชน์พบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับสูงจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ($F = 13.015$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำฯ ด้านการประเมินและตรวจสอบแล้วพบว่า กลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับต่ำจะมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่อยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ($F = 4.629$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ดูภาพ 33 เพิ่มเติม)

ภาพ 33 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ แยกตามระดับของบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันทั่วไป

ผลเมื่อทำการแยกประเภทของบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันเป็น 3 ประเภท ได้แก่บรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันเกี่ยวกับครอบครัว ชุมชน และทั่วไป จึงได้ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำออกมาเป็นที่น่าสนใจเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัวซึ่งพบว่าตัวอย่างที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่สูงจะมีการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่สูงตามไปด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ที่ได้ ดังนี้

...ไม่รู้จะทำอะไรก็ต้องทำนา หาปูหาปลาปลุกผัก ปลุกหญ้า ถ้าไม่มีน้ำนะ ลูกหลานต้องเข้ากรุงเทพฯกันเพราะไม่รู้จะทำอะไร ไม่มีรายได้กิน

(นายสมชาย 6 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...จากเดิมที่ต้องพึ่งพาแต่ฝนอย่างเดียว ตอนนี้ไม่ต้อง ทำนาได้ปีละ 3 หน ได้เงินพอเหลือเก็บเหลือใช้ จากแต่ก่อนพอทำนาเสร็จก็จะไม่มีอะไรทำก็จะไปหางานทำที่โรงงานก็ไม่ต้องละ มีนาทำตลอดปี

(นางสมหญิง 13 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...มันก็ดินะ เราก็ไม่ต้องว่างมีนาให้ทำทั้งปี ลูกก็ไม่ต้องไปไหน ไม่ต้องเข้ากรุงเทพฯ ตอนนี้ก็เก็บผ้าไปด้วย...ทำนา 3 รอบ รอบละ 3 เดือนกว่า...มีเงินพอได้กินได้ใช้ ลูกหลานก็ไม่ต้องไปจากบ้านเกิด

(นางสมหญิง 17 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมนี้ทำให้ลูกหลานไม่ต้องเข้ามาทำงานที่กรุงเทพฯ ครอบครัวไม่ต้องห่างไกลกัน ถ้าทำนาเพียงรอบเดียวแบบสมัยก่อน หลังฤดูทำนา ก็จะต้องจากครอบครัวไปรับจ้างทำงานโรงงาน เนื่องจากว่ารายได้ที่ได้จากผลผลิตที่ได้เพียง 1 ครั้งต่อปีนั้นไม่เพียงพอต่อการดูแลครอบครัว จึงต้องหารายได้เพิ่มเติมเพื่อจุนเจือครอบครัว และการมีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำนั้น จะทำให้รายได้เพิ่มมากขึ้น เพราะสามารถทำนาได้ตลอดปี อีกทั้งอาจทำให้ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับปัญหาฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงอาจทำให้เห็นได้ว่าตัวอย่างที่มีระดับบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับครอบครัวสูงนั้น ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำในด้านต่างๆ สูงกว่าตัวอย่างที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันในระดับที่ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และอาจจะเป็นไปได้ว่าระดับของทุนทางสังคมด้านบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน เป็นทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความเชื่อ จิตใต้สำนึก ของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไปตามสภาพของสังคม เมื่อมีความเชื่อใจกัน มีการมองโลกในแง่บวก มีทัศนคติที่ดี อาจจะทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมลดน้อยลง เนื่องจากมีความไว้วางใจต่อหัวหน้ากลุ่มในการบริหารจัดการตามแนวคิดของ Coleman (1999) ในบทที่ 2 ว่าทุนทางสังคมคือความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน มีความไว้วางใจ มีความคาดหวังร่วมกัน และในทางตรงกันข้ามถ้ามีความอ่อนแอหรือระดับทุนทางสังคมที่ต่ำก็อาจจะเกิดความขัดแย้งขึ้น เมื่อไม่มีความขัดแย้ง จึงเกิดความเชื่อใจ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อประธานกลุ่มที่มีหน้าที่บริหารจัดการน้ำให้กับสมาชิกกลุ่ม อาจจะทำให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมลดลง ทำให้การแสดงผลออกมาในภาพรวมของบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำนั้นไปในทิศทางตรงข้ามกัน

องค์ประกอบของทุนทางสังคมด้านต่อไปคือ ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสุดท้าย ได้ผลการศึกษาดังนี้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจกับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ

องค์ประกอบทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจในทั้ง 3 ระดับ (ต่ำ ปานกลาง และสูง) เมื่อนำค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในโดยรวมแต่ละระดับมาเปรียบเทียบกันแล้ว ได้ผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 19 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ ตามระดับความไว้วางใจ

การมีส่วนร่วม	ระดับความไว้วางใจ	N	Mean	S.D.	F	Sig.
โดยรวม	ต่ำ	2	2.88	.53	8.937	.000*
	ปานกลาง	90	3.23	.75		
	สูง	140	3.59	.59		
ด้านการตัดสินใจ	ต่ำ	2	3.14	.40	9.751	.000*
	ปานกลาง	90	3.02	.92		
	สูง	140	3.50	.73		
ด้านการดำเนินการ	ต่ำ	2	2.90	.71	4.032	.019*
	ปานกลาง	90	3.27	.78		
	สูง	140	3.57	.86		
ด้านการรับประโยชน์	ต่ำ	2	2.87	1.24	4.146	.017*
	ปานกลาง	90	3.94	1.00		
	สูง	140	4.19	.77		
ด้านการประเมินและตรวจสอบ	ต่ำ	2	2.37	.18	2.477	.086
	ปานกลาง	90	2.82	1.18		
	สูง	140	3.16	1.25		

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

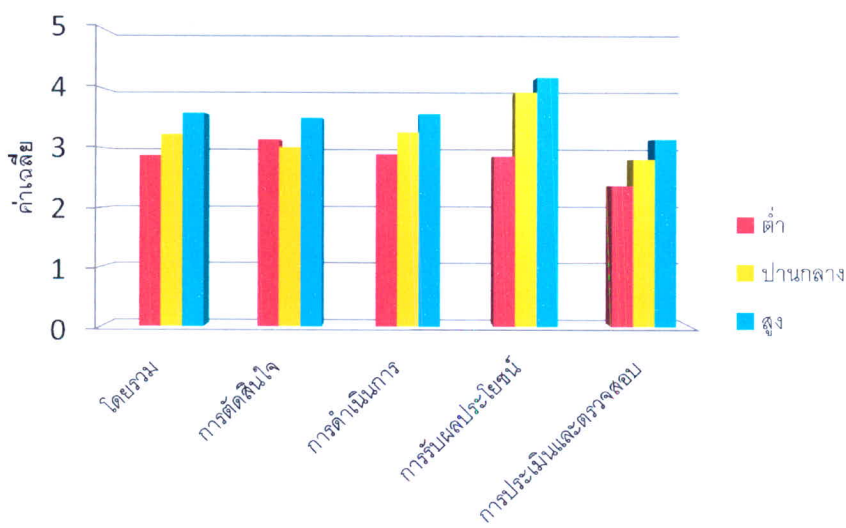
จากตาราง 19 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำ โดยรวมขององค์ประกอบทางสังคมด้านความไว้วางใจทั้งสามระดับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($F = 8.937$) โดยกลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจที่สูง จะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมโดยรวมที่สูงที่สุด รองลงมาเป็นระดับปานกลาง และระดับต่ำ ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำด้านการตัดสินใจขององค์ประกอบทางสังคมด้านความไว้วางใจทั้งสามระดับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($F = 9.751$) โดยกลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจที่สูง จะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจที่สูงที่สุด รองลงมาเป็นระดับต่ำ และระดับปานกลาง ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำด้านการดำเนินการขององค์ประกอบทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจทั้งสามระดับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($F = 4.032$) โดยกลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจที่สูง จะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการที่สูงที่สุด รองลงมาเป็นระดับปานกลางและระดับต่ำ ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำด้านการรับประโยชน์ขององค์ประกอบทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจทั้งสามระดับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($F = 4.146$) โดยกลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจที่สูง จะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ที่สูงที่สุด รองลงมาเป็นระดับปานกลางและระดับต่ำ ตามลำดับ

และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมด้านการประเมินและตรวจสอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำด้านการประเมินและตรวจสอบขององค์ประกอบทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจทั้งสามระดับมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ($F = 2.477$) โดยกลุ่มที่มีระดับทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจที่สูง จะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมโดยรวมที่สูงที่สุด รองลงมาเป็นระดับปานกลางและระดับต่ำ ตามลำดับ (ดูภาพ 34 ประกอบ)

ภาพ 34 แผนภูมิแท่งแสดงค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ แยกตามระดับความไว้วางใจ

จากผลการศึกษาที่ได้ จากการนำระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำทั้ง 4 ด้าน มาเปรียบเทียบกัน พบว่า ระดับทุนทางสังคมของความไว้วางใจปานกลาง จะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมที่น้อยกว่าระดับทุนทางสังคมของความไว้วางใจสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งคือทั้งสองตัวแปรมีการแปรผันตามกัน เมื่อมีระดับทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจที่สูง ทำให้มีระดับการมีส่วนร่วมที่สูงตามไปด้วย สอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคมของปีระ ลีวลม (2542, หน้า 21) ว่าเครือข่ายที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันที่สูง จะทำให้เกิดความไว้วางใจกัน และนำไปสู่ความร่วมมือกันในสังคม และสังคมในที่นี้ก็คือการเข้าไปมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบของทุนทางสังคมด้านความไว้วางใจ นั้นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร โดยแปรผันตามกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wang (2007) ที่ทำการศึกษว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจะทำให้เกิดความไว้วางใจเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ โดยทำการประเมินจากผู้บริหารในหน่วยงานของรัฐในสหรัฐอเมริกา พบว่า เมื่อทำให้ความไว้วางใจของผู้ที่ปฏิบัติงานในภาครัฐ ให้เพิ่มมากขึ้น ระดับการมีส่วนร่วมก็จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความสามารถในการให้บริการก็จะดีขึ้น และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมของการบริหารจัดการไปด้วย

และนอกจากนี้ผลที่ได้จากการศึกษาด้านความไว้วางใจ ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และนักการเมืองท้องถิ่นนั้น พบว่ามีระดับที่สูง อาจทำให้สาเหตุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เนื่องจากมีความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ พร้อมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นด้วยว่าสามารถแก้ไขปัญหาหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อให้โครงการพัฒนาต่อไปได้ ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

...มี อบต.ที่ช่วยจัดการให้เรื่องที่มีปัญหากัน ก็จะนัดวันแล้วไปประชุมตกลงกัน ไกลเกลียดเพราะบางเรื่อง คนอื่นก็จะเชื่อเจ้าหน้าที่มากกว่า เหมือนเค้ามีระเบียบ ข้อบังคับให้ต้องทำตาม

(นางสมหญิง 1 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...มีบางส่วนที่ดูแลกันเองไม่ไหว ขาดทุนก็จะยกให้อบต.ดูแล หรือมีปัญหาหาเยอะก็ให้อบต.ดูแล

(นายสมชาย 2 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...บางที่ขัดใจกัน ผิดใจกัน แต่สุดท้ายก็ตกลงกันได้ ก็จะมีอบต.มาช่วยไกล่เกลี่ยให้

(นายสมชาย 11 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2556)

...บางคนไม่ทำตามกติกา ตามกฎที่วางไว้ แต่อบต. ก็มาช่วยไกล่เกลี่ย

(นายสมชาย 16 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

...ตอนนี้ไม่มีประธานกลุ่ม อบต.เป็นคนดูแล หัวหน้าโซนก็ดูแลทางนี้แทน เค้าก็ให้เรามีส่วนร่วมดินน้ำไม่พอกับบอกได้ แต่จะมีช่วงแล้ง ๆ ที่ข้าวคนนั้นก็จะตาย คนนี้ก็ จะตาย แย่งน้ำกัน ถ้าไปรวมมากเกินไปก็จะทะเลาะกันคนโน้นก็จะเอาคนนี้จะเอา ที่เป็นแบบนี้ก็ดีแล้วมี อบต.เป็นคนกลาง

(นางสมหญิง 19 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

...บางที่เค้าเอาแต่ใจกันนะบางคน ก็มีอบต.เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยบ้าง

(นายสมชาย 24 นามสมมติ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2556)

จะเห็นว่าสมาชิกในกลุ่มมักจะเชื่อถือเจ้าหน้าที่ (ซึ่งในที่นี้หมายถึงองค์การบริหารส่วน ตำบลหัวดง) มากกว่า เพราะดูเป็นทางการมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เมื่อโครงการมีปัญหาในเรื่อง การบริหารจัดการ สมาชิกกลุ่มก็จะมี ความสบายใจว่าอย่างไรก็ตาม ก็จะมีเจ้าหน้าที่เข้ามา ช่วยเหลือดูแลและช่วยแก้ไข ปัญหา นอกจากนี้เมื่อมีปัญหาในการจัดการน้ำไม่ลงตัวเกิดขึ้น ก็จะมี ความไว้วางใจให้องค์การบริหารส่วนตำบลหัวดงเป็นคนกลางเข้ามาดูแลจัดการ จึงจะเห็นได้ว่า ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่และนักการเมืองท้องถิ่นนั้นอาจมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการน้ำของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Suksawas (2013) ที่ทำการศึกษา ว่าทุนทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของไทยหรือไม่ พบว่าตามแนวความคิดของ Putnam นั้น ยังมีข้อจำกัดไม่สามารถนำมาอธิบายบริบทของการปกครองท้องถิ่นของไทยได้อย่าง ครอบคลุม แม้ว่าความไว้วางใจในตัวของการปกครองประจำ, การราชการการเมือง หรือความ ไว้วางใจทางการเมือง กลับเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ดังนั้นองค์ประกอบของทุนทางสังคม ด้านความไว้วางใจอาจมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ของสมาชิกกลุ่มสูบน้ำพลังไฟฟ้า ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร